

Kvinnor och män i Östergötland

Arbete, fritid och hälsa

Carina Bildt och Lena Karlqvist

ARBETSLIVSRAPPORT NR 2004:13

ISSN 1401-2928

Forskning om utvecklingsprocesser
Enhetschef: Göran Brulin

Arbetslivsinstitutet

Sammanfattning

Mycket av det som händer i arbetslivet i stort händer också i Östergötland. Arbetsbelastningen har ökat avsevärt, och mera så bland kvinnor än bland män. Tydligt är att då vissa grupper fått mera utvecklande, om än också mera betungande, arbetsuppgifter och ansvar så har andra grupper fått högre arbetsbelastning och mera tidspress utan att några positiva aspekter tillkommit. Utbildningsnivå förklarar enbart en mindre del av dessa skillnader, utan det tycks mera handla om olika sektorer på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknaden i Östergötland är lika tydligt könssegregerad som i resten av landet, med en dominans av kvinnor i offentlig sektor och av män i privat sektor. Att kön spelar roll för villkoren på arbetsmarknaden kunde vi i vår studie se bland annat genom att en så pass stor del av kvinnorna angav att de på grund av sitt kön eller på grund av graviditet eller små barn hemma inte hade fått jobb som de sökt. Att kvinnor diskrimineras vid tjänstetillsättningar och vid neddragning av personal är något som JÄMO har påpekat flera gånger, och något som kräver en attitydförändring hos arbetsgivarna för att det skall upphöra.

I övrigt så bidrar den könssegregerade arbetsmarknaden till stora könsskillnader i förekomsten av olika belastande aspekter i arbetsmiljön. Män är i betydligt högre utsträckning än kvinnor utsatta för traditionella belastningar som helkroppsvibrationer och vibrationer i hand/underarm (transport- och tillverkningssektorn), och kvinnor i betydligt högre grad än män för stående arbete (vård- och servicesektorn). Man kan också tydligt se att kvinnor i mindre utsträckning än män kan bestämma hur arbetet skall utföras och de upplever också i mycket högre grad än män att arbetet kräver en alltför stor arbetsinsats.

De arbetslösa i undersökningen uppvisade stora skillnader beroende på utbildningsnivå. Det verkar som om de med högre utbildning har en helt annan tilltro att deras arbetslöshet skall vara av kortvarig natur. De verkar också använda sig av flera olika kanaler för att försöka skaffa sig nytt arbete. Såväl kvinnor som män med låg utbildning är mera "utlämnade" till arbetsförmedlingens insatser och ger ett intryck av att inte ha någon tilltro till sin egen kapacitet att lösa situationen.

Utbildningsnivån bland de svarande har visat sig vara av vikt i ett antal bemärkelser, inte minst när det gäller i vilken utsträckning kvinnor arbetar deltid och i vilken utsträckning som individen kan påverka sin arbetstid.

En sak som är specifik för Östergötland är den relativt låga utbildningsnivån i befolkningen. Den förklaras i hög utsträckning av den traditionella tillverkningsindustrins roll i regionen, där det tidigare har varit möjligt att få jobb direkt efter grundskolan, för ungdomar av båda könen. När nu förutsättningarna förändras gradvis, ökar inte utbildningsnivån i samma takt som kraven på utbildning ökar, vilket gör att de ungdomar i Östergötland som inte är studiemotiverade har en svårare situation än tidigare generationer.

Utbildningsnivån påverkade familjelivet på så sätt att det är flera av de svarande med högre utbildning som anser att de och deras partner i lika hög utsträckning har ett stimulerande förvärvsarbete. Bland svarande med låg utbildning är det i högre utsträckning den manliga parten i förhållandet som har ett stimulerande förvärvsarbete. I övrigt uppvisar de svarande ett relativt traditionellt mönster när det gäller fördelning av familjerelaterat ansvar och arbete.

När vi jämförde de svarande Östgötarnas livsstilsvanor med befolkningen i övrigt så såg vi att Östgötarna ligger lika som riksgenomsnittet när det gäller motionsvanor (som är starkt

påverkade av utbildningsnivå), alkoholförbrukning och övervikt. Övervikt har generellt ökat i befolkningen, vilket är mycket oroande och rökning förekommer dessutom i högre utsträckning bland Östgötarna än i riket i övrigt, vilket också är oroande.

När det gäller hälsoutfallen som vi studerat så ligger de svarande på ungefär samma nivåer som man gör i riket i stort. De vanligaste besvären är muskuloskeletala och psykiska, precis som i riket i övrigt och i övriga västvärlden. De muskuloskeletala besvären vet vi i stor utsträckning är arbetsrelaterade, och det finns starka tecken på att även många av de psykiska besvären (undantaget allvarliga kroniska psykiska sjukdomar) är arbetsrelaterade. Det finns alltså mycket att vinna på att förbättra arbetets villkor för kvinnor och män i Östergötland.

Innehållsförteckning

Sammanfattning

Inledning	1
Arbetslivsinstitutet	1
Kön och Arbete	1
Teoretisk bakgrund	1
Metod	3
Enkätens utformning	4
Databearbetning	4
Resultat	5
Bakgrundsbeskrivning	5
Arbetssökande	7
Förvärvsarbetande	9
Arbetstid	9
Löneform	10
Arbetsorganisation	12
Fysisk arbetsmiljö	14
Psykosocial arbetsmiljö	15
Famijjelivet	17
Obetalt arbete, fritidsvanor och livsstilsfaktorer	19
Livsstilsfaktorer	21
Hälsa	23
Sammanfattande diskussion	26

Bilaga: Enkäten Arbete och hälsa hos kvinnor och män

Inledning

Arbetslivsinstitutet

Arbetslivsinstitutet är ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivsfrågor. På uppdrag av Näringsdepartementet bedriver institutet forskning, utbildning och utveckling. Institutet har cirka 450 anställda och finns på sju orter i landet. Forskningen är mångvetenskaplig och utgår från problem och utvecklingstendenser i arbetslivet. En viktig uppgift är kommunikation och kunskaps-spridning. För mer information besök institutets webbplats, www.arbetslivsinstitutet.se

Kön och Arbete

Inom Arbetslivsinstitutet bedrivs sedan 1999 ett forsknings- och utvecklingsprojekt med namnet "Kön och Arbete" i tre kommuner i Östergötland, nämligen Finspång, Norrköping och Söderköping. Projektets syfte är att genom ett mångvetenskapligt och utvecklingsinriktat arbetssätt ge ökade förutsättningar för minskad könssegregering på arbetsmarknaden, ökad jämställdhet på arbetsplatsen samt minskade könsrelaterade hälsorisker. Projektet inleddes med så kallade dialogkonferenser i respektive kommun. Det fortsatta arbetet har bedrivits med utgångspunkt från styrgrupper i kommunerna bestående av representanter från samhälle och arbetsliv. Ett stort antal studier och utvecklingsinriktade insatser har genomförts både inom näringslivet och i offentlig verksamhet. Som ett sätt att få en övergripande bild av arbetets villkor, fritiden och hälsan i befolkningen i Östergötland har vi genomfört en enkätundersökning. Den här rapporten är en första beskrivande rapport, som kommer att följas av flera med fördjupade analyser.

Teoretisk bakgrund

Arbetsmarknaden har det senaste decenniet kännetecknats av stora strukturella förändringar, bland annat av högre krav på flexibilitet och effektivitet¹. Ett tydligare fokus på produktion av kunskap, snarare än på industriell produktion, är ett särdrag i det moderna arbetslivet. Samtidigt finns mycket av den mera traditionella tillverkningsindustrin kvar, vilket leder till att det fortfarande finns grupper i befolkningen som arbetar under högt fysiskt belastande förhållande. Fysiska belastningar förekommer ofta samtidigt som psykosocialt dåliga arbetsvillkor, vilket har stora konsekvenser för hälsan².

Exempel på fysiska belastningar kan vara tunga lyft och förflyttningar i kombination med ett rörligt arbete som belastar framför allt cirkulationsorganen (hjärta, lungor), dvs. vi talar då om den generella fysiska belastningen. Också den

¹ Karlqvist L, Bildt C, Dahlberg R (2003) Ergonomics today and in the future: The influence of gender? IEA congress, Seoul, South Korea.

² MOA-projektet: Slutrapport 1. Yrkesmedicinska enheten. 1999:8

lokala fysiska belastningen på skelett, leder och muskler kan vara hög, vilket den kan vara också i s.k. "lätta" arbeten som monteringsarbeten, datorarbete mm. Monoton, upprepat arbete i "låsta" arbetsställningar är exempel på lokal fysisk belastning liksom långvarigt arbete i leders ytterlägen som tex. arbete ovan axelhöjd, under knähöjd eller i vriden kroppsställning.

Psykosocialt dåliga arbetsvillkor kan innebära att arbeta under tidspress, höga krav, lågt inflytande, dåligt stöd från chefer eller arbetskamrater mm. Att en kombination av dessa båda negativa förhållanden (hög fysisk belastning samt dåliga psykosociala förhållanden) har stora konsekvenser för hälsan har flera studier visat^{3,4} (se även not 2). Såväl nedsatt allmänt hälsotillstånd, nedsatt psykiskt välbefinnande som besvär från skelett, leder och muskler har konstaterats.

Idag finns också fortfarande grupper i befolkningen som arbetar där det förekommer dåliga kemiska och fysikaliska arbetsmiljöer (buller, dålig belysning mm). I kombination med andra typer av undermåliga arbetsförhållanden får också detta konsekvenser för hälsan.

Ytterligare andra grupper i befolkningen finns inom de "moderna" områdena på arbetsmarknaden, med gränslösa arbetsförhållanden, hög tidspress, lång arbetstid, litet tid för avkoppling och svårigheter att få balans mellan arbete och fritid. Det är därför viktigt att ha ett helhetsperspektiv på kvinnors och mäns arbets- och livssituation för att studera betydelsen av total arbetsbelastning, ansvarsfördelning i familjen, gränsen mellan arbetssfären och den privata sfären samt tidsfördelningen i betalda och obetalda aktiviteter (se not 2).

Tidigare forskning har visat att kvinnor och mäns arbetsvillkor i många avseenden skiljer sig åt⁵, något som också gäller övriga livsvillkor (se not 2). Kvinnors arbetsvillkor kännetecknas i högre grad än mäns av monotona och upprepade rörelser, och likaså av att kvinnor i högre utsträckning än män stannar kvar i den typen av arbetsbelastningar under många år. Torgén presenterade för några år sedan en analys där hon visade att män i högre grad än kvinnor kunde anpassa sin fysiska belastning när de blev äldre⁶. Männen i studien hade högst fysisk belastning när de var unga och när de blev äldre gick de över till andra typer av arbetsuppgifter, t ex arbetsledande uppgifter. Därigenom kunde de anpassa sin

³ Vingård, E. (2000). Arbete och ont i ryggen. Ont i ryggen, ont i nacken - En evidensbaserad kunskapssammanställning om orsaker, diagnostik och behandling. A. Nachemson. Stockholm, SBU - Statens beredning för medicinsk utvärdering

⁴ Bildt, C. and H. Michélsen (2002). "Psychosocial conditions on and off the job and psychological ill health: depressive symptoms, impaired psychological wellbeing, heavy consumption of alcohol." *Occup Environ Med* 60: 489-496.

⁵ Kilbom Å, Messing K, Bildt Thorbjörnsson C (red) (1999). Yrkesarbetande kvinnors hälsa, Stockholm, Arbetslivsinstitutet

⁶ Torgén, M. and Å. Kilbom (2000) "Physical work load between 1970 and 1993 - did it change?" *Scandinavian Journal of Work and Environmental Health* 26(2): 161-168

fysiska belastning i arbetet till sin med åren minskade fysiska kapacitet. Kvinnorna däremot hade en något lägre initial belastning, men de behöll den genom hela yrkeslivet. De kunde alltså inte anpassa den till sin minskade fysiska kapacitet, till skillnad mot männen i undersökningen. Vad en sådan brist på anpassning kan leda till framgick i en rapport som Karlqvist presenterade⁷, där hon visade att 22 procent av kvinnorna och 27 procent av männen arbetade över sin rekommenderade fysiska förmåga hela arbetsdagen. De överbelastade kvinnorna fanns inom välfärdssektorn och männen i traditionella arbetaryrken inom den privata sektorn. Många av de studier som intresserat sig för kvinnors och mäns arbets- och livsvillkor har haft ganska snäva urvalsgrupper, vilket gör det svårt att generalisera till hela befolkningen, vilket gör det svårt för politiker och andra beslutsfattare att prioritera olika insatser. Med mera generell kunskap om hur vanliga olika belastningar är bland den arbetande befolkningen är det lättare att förstå var det är viktigast att sätta in preventiva insatser. I vår enkätstudie har vi därför valt att göra ett slumpmässigt urval av kvinnor och män i befolkningen i Östergötland, för att få en bild av hur det ser ut i befolkningen i stort i den delen av landet. I och med att enkäterna gått ut till ett urval av befolkningen är det inte företag som presenteras utan grupper av individer.

Syftet med den här rapporten är att ge en bred och mångfacetterad bild av Östgötska kvinnors och mäns betalda och obetalda arbete, fritidsvanor, återhämtningsmöjligheter samt hälsotillstånd. Skillnader mellan kvinnor och män i dessa avseenden är av särskilt intresse, liksom att lokalisera utvecklingsområden.

Metod

Enkätundersökningen genomfördes 2001. Utöver information som vi samlat in med hjälp av enkäten har vi fått tillgång till kompletterande uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) rörande t.ex. utbildning och civilstånd för år 1999. Enkäten skickades ut till 10 000 slumpmässigt utvalda personer som var 20-64 år gamla och folkbokförda i Östergötlandskommunerna Norrköping, Finspång och Söderköping. Att vi valde detta åldersspann är för att det är arbetets villkor som är vårt fokus och att vi därmed når den arbetande delen av befolkningen. Vid tiden för studiens genomförande hade dessa tre kommuner 92 470 innevånare. Vi siktade alltså på att nå mer än tio procent av befolkningen. Av dessa 10 000 besvarade 4965 personer (55% kvinnor, 45% män) enkäten.

Bortfallsanalysen visar att fler äldre än yngre, fler högutbildade än lågutbildade samt fler etniska svenskar än invandrade svenskar besvarade enkäten. Bortfallet i vår studie har därmed samma kännetecken som de flesta enkätstudier, vilket är problematiskt om man med säkerhet vill uttala sig om hur olika fenomen ser ut i

⁷ Karlqvist, L., A. Härenstam, et al. (2003). "Excessive physical demands in modern worklife and characteristics of work and living conditions of persons at risk." *Scand J Work Environ Health* 29: 363-377

befolkningen. Vi har valt att förhålla oss till bortfallet genom att använda oss av viktade analyser, dvs. vi har utifrån analyser av data från SCB gett olika studiepersoner olika hög vikt. Därigenom kompenserar vi för att vi har något färre personer med hög fysisk belastning i arbetet, något färre personer med invandrarbakgrund osv. De resultat som presenteras i rapporten ger därför en bild av hur det ser ut i befolkningen i Östergötland, och vi hoppas att rapporten kan bli ett användbart instrument för de tre kommunerna och för Östergötlands län när det gäller att lokalisera utvecklingsområden, i syfte att förbättra den arbetsrelaterade folkhälsan.

Enkätens utformning

Enkäten innehåller många olika frågeområden. Frågeområdena är utvalda därför att de speglar aspekter av arbetets villkor som man sedan tidigare vet har betydelse för hälsa och välbefinnande. Till exempel har vi med frågor som fokuserar arbetsmarknadsaspekter såsom om man sökt jobb som man inte fått, och följdfrågor om vad man tror att det beror på. Sysselsättning och försörjningskälla är andra frågor som ställs i enkäten. Flertalet av frågorna i MOA-projektet (se not 2) som visade reliabla och valida svar har också använts i denna studie. Därmed kan vi också jämföra resultaten och dra nytta av de analyser som gjorts i den studien.

Ett antal frågor vänder sig till arbetslösa; hur länge de varit utan arbete, vad tror de om möjligheten att få ett arbete, vad skulle krävas för att de skulle få ett nytt arbete osv.

De som arbetade, vare sig de var anställda eller egna företagare fick besvara frågor om företagets/organisationens storlek, könsfördelningen på arbetsplatsen, arbetsorganisatoriska förändringar under det senaste året, anställningsvillkor, arbetstidens förläggning och liknande frågor. De fick också besvara mera specificerade frågor om arbetsmiljön på arbetsplatsen, om såväl belastningsergonomiska förhållanden (arbetsställningar, manuell hantering, vibrationer mm), kemiska och fysikaliska förhållanden (buller, belysning, klimat mm) som psykosociala förhållanden (krav, kontroll, socialt stöd mm).

Även frågor som gäller fritiden ställdes, dvs. det obetalda arbetet i hemmet (ansvar för hem och familj, nedlagd tid för hem och hushållsarbete, dvs. inköp, matlagning, tvätt, underhållsarbete av hemmet, bilen mm) samt fritidsaktiviteter, återhämtningsmöjligheter och livsstil. Frågor om hälsan besvarades också och det gällde såväl allmän hälsa och livskvalitet som mer specifik hälsa i skelett, leder och muskler samt mental hälsa och psykiskt välbefinnande.

Databearbetning

Vi presenterar frekvenstabeller uppdelade på kön, baserade på viktade analyser. När inte annat anges så baseras tabellerna på enkätdata. Alla personer har inte besvarat samtliga frågor. Det kan till exempel handla om att personerna som saknar arbete inte fyllt i frågorna om arbetsvillkor, eller om att personer av andra

skäl valt att avstå från att besvara frågan. De procentsatser som presenteras i tabellerna är beräknade på de personer som har besvarat respektive fråga.

Vi har gjort statistiska analyser av de skillnader mellan kvinnor och män som kan iakttas i materialet, till exempel när det gäller hur många som rapporterar att de har svagt socialt stöd från arbetskamraterna. Det har vi gjort med hjälp av "contingency coefficient", med två mått. Det första måttet, C, står för hur stor skillnaden är, och det andra, p, anger den statistiska signifikansen. Är p 0,05 eller mindre är det med 95 procents säkerhet så att skillnaden är statistiskt signifikant. Vi har valt att inte tynga tabeller och text med dessa mått. När vi skriver i texten om skillnader mellan kvinnor och män eller mellan andra grupper är det alltid statistiskt signifikanta skillnader vi avser.

Resultat

Resultatet presenteras uppdelat i fem olika kategorier; bakgrundsbeskrivning, arbetslösa, arbetsförhållanden, familjeliv och fritid, hälsa.

Bakgrundsbeskrivning

Studiepersonernas åldersfördelning med mera är sammanfattad i tabell 1, nedan. De skillnader mellan kvinnor och män som kan observeras utgörs främst av att något flera kvinnor än män har eftergymnasial utbildning och att fler kvinnor än män är ensamstående med barn. En något högre andel män än kvinnor yrkesarbetade (tabell 2). Däremot var det en högre andel kvinnor än män som uppgav att de var föräldralediga, hade sjukbidrag/förtidspension eller var sjukskrivna mer än tre månader samt studerade. Andelen arbetslösa skiljde sig inte nämnvärt mellan kvinnor och män. Slående är att så många svarande (fler män än kvinnor) inte angav sin sysselsättningsstatus.

Tabell 1. Procentuell fördelning av ålder, utbildning, civilstånd och födelse land (information från SCB).

	Kvinnor	Män
Ålder (1999):		
< 25	13,9	16,1
25-34	21,6	21,9
35-44	24,1	21,9
45-54	23,7	23
55 >	16,1	16,6
Utbildning (1999):		
Förgymnasial	25,9	25,9
Gymnasial	54,2	58,2
Eftergymnasial	18,5	14,1
Familjetyp (1999):		
Ensamstående med barn	9,2	2,8
Ensamstående utan barn	29,2	38
Samboende med barn	34,4	33,6
Samboende utan barn	26,6	25,1
Födelse land (1999):		
Sverige	86,9	86,3
Norden	3,8	3
Europa	0,9	1,1
Afrika	3,8	4,5
Nordamerika	0,4	0,5
Sydamerika	0,1	0,3
Asien	2,6	2,8
(Sovjetunionen)	0,1	0

Tabell 2. Andelen sysselsatta/pension

	Kvinnor	Män
Sysselsatta:		
Yrkesarbetar	37,6	43,1
Föräldralediga	3,8	0,5
Sjukskriven > 3 mån.	5,2	3,3
Arbetslösa	6,7	5,7
Arbetsmarknadsåtgärd	1,7	1,6
Studerar	8,1	5,7
Pension:		
Sjukbidrag/förtidspension	8,3	5,3
Ålder/avtalspension	1,4	1,6
Annat	4,3	2,5
Svar:	22,9	30,7

Ett annat sätt att förstå var kvinnor och män finns på arbetsmarknaden är att analysera vilken huvudsaklig försörjningskälla de anger. Av tabell 3 framgår att förvärvsinkomst är den absolut vanligaste försörjningskällan bland båda könen, om än i något högre grad bland män än bland kvinnor. Såväl studielån som sjukpenning/förtidspension och maka/makes inkomst är vanligare förekommande som huvudsaklig försörjningskälla bland kvinnor än bland män. På denna fråga var bortfallet marginellt. Studiepersonerna var jämt fördelade inom den offentliga respektive privata sektorn, däremot var fördelningen mellan kvinnor och män väldigt ojämn då majoriteten av kvinnorna arbetade inom den offentliga sektorn medan majoriteten män arbetade inom den privata sektorn (tabell 4). Resultatet uppvisar en relativt traditionell yrkesfördelning mellan kvinnor och män där en högre andel kvinnor än män arbetade inom omsorg, kontor och kundservice medan en högre andel män än kvinnor arbetade inom bygg, tillverkning och maskin.

Tabell 3. Huvudsaklig försörjningskälla. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
Förvärvsinkomst	62,3	71,3
Arbetslöshetsersättning	3,6	4,8
Arbetsmarknadsåtgärder	1,8	2,0
Studielån	6,6	4,7
Föräldraersättning	3,0	0,3
Socialbidrag	1,6	1,8
Sjukpenning/förtidspension	9,0	5,8
Rehabersättning	0,3	0,3
Pension	2,9	2,2
Föräldrar	0,5	1,1
Maka/makes inkomst	3,8	0,6
Annat	2,5	2,5

Tabell 4. Procentuell fördelning av kvinnor och män uppdelat på arbetsmarknadssektor och yrkesområden. A Gäller för år 1999, baserat på information från Statistiska centralbyrån.

	Kvinnor	Män
<i>Sektor^A :</i>		
Privat	23,5	48,1
Offentlig	39,5	19,2
<i>Yrkesområden</i>		
Ledningsarbete	2,9	6,6
Kontor & kundservice	9,3	4,5
Service, omsorg & försäljning	22,8	5,9
Jordbruk, skogsbruk & fiske	0,6	1,7
Bygg & tillverkning	1,1	14,5
Process- & maskinoperatör	3	15,8
Ej särskild yrkesutbildning	3,8	1,6
Kortare högskoleutbildning	15,8	13,9
Teoretisk specialistkompetens	13,3	11,8

Det var 38,3 procent av kvinnorna och 42,7 procent av männen i undersökningen som har sökt jobb de inte fått. Av dem har följande andel angett vilka skäl de upplevt varit orsaken till att de inte fått söka jobb (tabell 5). Ålder är ett viktigt skäl, och vanligare bland kvinnor än bland män. Mer än hälften av männen som angivit att de sökt jobb som de inte har fått har inte angett något av de skäl vi bad dem ta ställning till i frågan (redovisat i tabellen som Annat skäl). Skälen till att inte ha fått sökt jobb är olika vanligt förekommande bland kvinnor och män av olika åldrar och med olika utbildningsnivå, till stor del beroende på olika förutsättningar under olika perioder av livet. Det är ingen större skillnad mellan kvinnor med olika utbildningsnivå när det gäller att rapportera att deras kön har varit orsaken till att de inte fått jobb de sökt. Däremot är det tydligt att yngre kvinnor i högre grad än äldre anger att det är skälet till att de inte fått jobbet de sökt. Ålder, som skäl, anges i hög utsträckning av kvinnor med förgymnasial och gymnasial utbildning. Bland männen syns ingen sådan trend. Däremot skiljer det sig åt mellan män av olika åldrar, så att de män som är yngre än 25 år och de som är äldre än 45 år i högre utsträckning anger att deras ålder var orsak till att de inte fick det sökta jobbet. Bland kvinnorna är det främst de som är under 25 år som i hög utsträckning anger ålder som skäl. Att ange graviditet eller små barn hemma som skäl till att inte få sökt jobb var vanligast bland kvinnor och män mellan 25 och 34 år. Etniskt ursprung var lika vanligt bland kvinnor och män med olika utbildningsnivå, men vanligare bland kvinnor och män som var yngre än 45 år. Att ange hälsoskäl som orsak till att inte få det sökta jobbet var mycket vanligare bland kvinnor och män med förgymnasial utbildning än bland kvinnor och män med högre utbildning. Det var också vanligare bland kvinnor och män mellan 35 och 54 år, än bland de yngre och bland dem som var mer än 55 år gamla. Funktionshinder som skäl angavs främst av män med förgymnasial utbildning och yngre män.

Tabell 5. Skäl till att inte få sökt jobb. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män som sökt jobb de inte fått.

	Kvinnor	Män
Mitt kön	9,0	2,5
Min ålder	38,0	33,6
Graviditet/små barn hemma	12,0	0,0
Mitt ursprung	6,8	10,4
Min hälsa	4,6	4,5
Mitt funktionshinder	1,6	2,5
Min sexuella läggning	0,0	0,0
Annat skäl	43,3	54,2

Arbetssökande

Bland studiepersonerna uppgav 450 personer att de var arbetssökande och det var ingen signifikant skillnad i andelen kvinnor och män. Män hade däremot i genomsnitt varit arbetssökande längre tid ($M=72.9$ veckor) än kvinnor ($M=42.8$ veckor). Cirka en tredjedel av de arbetssökande trodde inte att de skulle kunna få

ett arbete inom de närmaste sex månaderna (tabell 6). Vi såg en tydlig trend i svaren på frågan om man trodde sig kunna få ett arbete inom de närmaste sex månaderna. Det var mycket vanligare bland kvinnor och män med förgymnasial utbildning att svara att man antagligen inte eller absolut inte trodde det. Av de svarande med eftergymnasial utbildning var det nästan inga som trodde att de inte skulle ha ett jobb inom sex månader. Ålder var också viktigt, på så sätt att det var en mycket större andel av kvinnorna och männen över 55 år som svarade att de absolut inte trodde att de skulle ha jobb inom sex månader. Nästan alla de arbetslösa sökte jobb via arbetsförmedlingen, men det var särskilt vanligt bland arbetslösa över 45 år och bland de med förgymnasial utbildning. Vi kunde också se att bland män med eftergymnasial utbildning var det mycket vanligare att söka arbete genom att vända sig direkt till arbetsgivare för att söka jobb. När vi frågade vad som skulle behövas för att de skulle få jobb svarade en stor del av de arbetssökande att det behövdes fler arbeten på orten samt att de, speciellt kvinnorna, behövde mer utbildning för att kunna få ett arbete.

Tabell 6. Procentuell fördelning av svaren på frågor om möjlighet till att få arbete bland studiepersonerna som var arbetssökande, uppdelat på kvinnor och män som är arbetssökande.

	Kvinnor	Män
Få nytt jobb inom 6 månader	32,0	36,8
<i>Behövs för att få nytt jobb</i>		
Fler jobb på orten	40,2	35,6
Flytta	10,6	14,7
Mer utbildning	41,5	37,6
Bättre självförtroende	13,2	11,2
Mer barnomsorg	5,1	1,6
Förändring av livssituation	5,2	7,7
Bättre hälsa	19,0	16,5
Annat	11,4	8,9

Förvärvsarbetande

Många av dem som besvarat enkäten har arbetat lång tid med liknande arbetsuppgifter. Närmare tjugo procent av kvinnorna och männen har arbetat mer än tjugo år med samma eller likartade arbetsuppgifter (tabell 7). När vi tittade litet närmare på vilka grupper såg vi ingen tydlig trend bland kvinnorna. Bland männen däremot var det väldigt tydligt att det var de lågutbildade som haft samma arbetsuppgifter i många år. Trettio procent av männen med enbart förgymnasial utbildning hade arbetat i mer än tjugo år med samma arbetsuppgifter, vilket är dubbelt så många som bland män med gymnasial och eftergymnasial utbildning. Drygt fem procent av studiepersonerna hade mer än ett avlönat arbete (tabell 8) och det var något vanligare bland män än bland kvinnor.

Tabell 7. Antal år med nuvarande arbetsuppgifter. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.		
	Kvinnor	Män
0-5 år	43,3	41,2
6-10 år	17,5	16,7
11-15 år	11,1	11,9
16-20 år	12,7	8,9
>20 år	15,4	22,0

Tabell 8. Fler än ett avlönat arbete. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.		
	Kvinnor	Män
Aldrig	69,8	74,4
Ja	6,4	7,4

Arbetstidens förläggning är också relativt lika bland kvinnorna och männen (tabell 9). Nattarbete är vanligare bland kvinnor än bland män, vilket också en kombination av dagtid och kvällstid är. Kombinationen dagtid och natttid är å andra sidan mera vanligt bland män. Männen jobbade i genomsnitt något fler timmar i veckan än kvinnorna (M=39.5, resp. M=34.8).

Endast 6.5 procent av männen uppgav att de arbetade deltid, till skillnad från kvinnorna där 31.3 procent uppgav deltidsarbete (tabell 10). Bland dem som arbetade deltid uppgav en högre andel av kvinnorna (49.2 %) än männen (27.3 %) att de arbetade deltid p.g.a. att de föredrog detta framför heltid. Däremot var det en högre andel män (28.9 %) än kvinnor (15.0 %) som uppgav hälsoskäl till att arbeta deltid. Av kvinnorna var det 23.1 procent och av männen 20.3 procent som uppgav att de arbetade deltid på grund av att de ej kunde få heltidsarbete. Deltidsarbete var vanligt förekommande bland kvinnor, men förekom också i viss utsträckning bland män. Dålig hälsa var det viktigaste skälet till mäns deltidsarbete, och för kvinnor att de valt det, antagligen för att få yrkesarbete och hemarbete att gå ihop.

Utbildningsnivå visade sig vara viktigt även i detta avseende. Bland kvinnor var det betydligt vanligare bland dem med eftergymnasial utbildning att välja deltid

utifrån att de föredrog det, under det att kvinnor med förgymnasial och gymnasial utbildning angav att de inte kunde få heltidstjänst. Många av dessa kvinnor återfinns inom offentlig verksamhet och servicesektorn. Bland männen visade det sig att hälsoskäl var ett vanligt förekommande skäl till deltidarbete bland män med förgymnasial utbildning. Att möjliggöra heltidsarbete för både kvinnor och män är ett viktigt utvecklingsområde i Östergötland. Övertid förekommer i hög utsträckning bland såväl kvinnor som män, även om det är vanligare bland män än bland kvinnor (79,9 procent bland män och 65,3 procent bland kvinnor).

Tabell 9. Arbetstidens förläggning. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män		
	Kvinnor	Män
Enbart dagtid	47,6	57,1
Dagtid och kvällstid	31,2	30,7
Dagtid och nattetid	15,4	8,9
Kvällstid och nattetid	2,8	6,8
Enbart kvällstid	3,5	2,7
Enbart nattetid	10,5	6,1

Tabell 10. Procentuell fördelning av heltids- och deltidarbete, uppdelat på kvinnor och män		
Deltid/heltid	Kvinnor	Män
< 50%	4,8	2
50%	5,6	2,3
50 < x < 75	8,9	1,6
75 < x < 100	33,9	16,2

Den stora skillnaden mellan kvinnor och män när det gäller löneform består av att betydligt fler män än kvinnor har en kombination av antingen fast lön och individuell prestationslön eller fast lön och gruppbaserad prestationslön (tabell 11). En annan aspekt av arbetets villkor där det skiljer sig åt mellan kvinnor och män är huruvida den egna arbetsplatsen är en del av en större organisation eller ej där 27,7 procent av männen och 21,6 procent av kvinnorna svarar nej. Vi kunde också se att en större andel män än kvinnor arbetar i enmansföretag, likväl som i företag som har mellan femtio och nittionio anställda (tabell 12).

Tabell 11. Typ av lön. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
Fast lön (timlön)	26,1	24,8
Fast lön (annan)	57,2	48,8
Fast lön och individuell prestationslön	12,0	9,8
Fast lön och gruppbaserad prestationslön	2,2	7,2
Enbart prestationslön	0,2	1,3
Annan löneform	3,5	4,4

Tabell 12. Antal personer som arbetar på arbetsplatsen. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
1	3,2	5,2
2-4	9,6	10,5
5-9	19,0	17,3
10-19	21,8	23,3
20-49	27,5	23,7
50-99	18,8	20,0

När det gäller graden av flexibilitet i arbetet så skiljde det sig åt i flera avseenden mellan kvinnor och män. Det var till exempel betydligt vanligare att män hade flexibel arbetstid än att kvinnor hade det (tabell 13). Andelen kvinnor och män som önskade en högre grad av flexibilitet när det gäller arbetstiderna var lika stor (tabell 14). Däremot var det betydligt fler män än kvinnor som svarade att de inte önskade en högre grad av flexibilitet i detta avseende. När det gäller flexibilitet avseende möjligheten att utföra arbetsuppgifter någon annanstans så var skillnaden mellan kvinnor och män betydande (tabell 15). En ungefär lika stor andel kvinnor som män önskade sig en större grad av flexibilitet i detta avseende (tabell 16), och det var färre som önskade sig denna typ av flexibilitet, jämfört med flexibilitet rörande arbetstiden.

Tabell 13. Flexibel arbetstid. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
Nej	52,1	45,6
Ja	46,4	52,5
Vet ej	1,4	1,9

Tabell 14. Önskar högre grad av flexibilitet (tiden). Procentuell fördelning kvinnor/män.

	Kvinnor	Män
Nej	38,3	58,2
Ja	36,3	32,4
Vet ej	10,0	9,3

Tabell 15. Utföra arbetsuppgifter någon annan stans. Procentuell fördelning kvinnor/män.

	Kvinnor	Män
Nej	73,2	60,4
Ja	25,1	38,4
Vet ej	1,7	1,2

Tabell 16. Önskar en högre grad av flexibilitet (platsen). Procentuell fördelning kv/män.

	Kvinnor	Män
Nej	71,2	69,5
Ja	20,7	20,7
Vet ej	8,1	9,8

Både bland kvinnor och bland män spelade utbildningsnivån stor roll för om man kunde påverka sin arbetstid eller inte. Närmare femtio procent av kvinnorna med eftergymnasial utbildning hade flexibel arbetstid, att jämföra med knappt tjugo procent bland kvinnor med förgymnasial utbildning. Motsvarande andelar bland männen är närmare sjuttio procent, respektive drygt tjugo procent. Skillnaden mellan personer med olika utbildningsnivå är med andra ord större bland männen än bland kvinnorna.

Resultatet som presenteras i tabell 17 visar tydligt att mycket av det som händer i arbetslivet i stort också händer i Östergötland. Arbetsbelastningen har ökat avsevärt, och mera så bland kvinnor än bland män. Helhetsintrycket av förändringarna i arbetsbelastning är dock att mer än hälften av kvinnorna och männen upplever att arbetsbelastningen ökat det senaste året. Mindre än tio procent upplever att den minskat. Samma sak gäller förekomsten av tidspress i arbetet, liksom kunskapskrav och ansvar, men i dessa avseenden är det ingen könsskillnad. Samtidigt som flera av de belastande inslagen i arbetsorganisationen ökat har också andra, mera positiva aspekter, ökat. Till exempel upplever en tredjedel av de svarande att de fått ökat inflytande och kontroll över sina arbetsuppgifter, och en femtedel att de är mera delaktiga och att samarbetet på arbetsplatsen fungerar bättre. Det finns en koppling mellan ökat inflytande och kontroll å ena sidan, och en ökad arbetsbelastning å den andra sidan. När det gäller tidspress finns det en koppling på så sätt att de som fått ett ökat inflytande och kontroll i större utsträckning än de andra har fått en mindre stor ökning av tidspress. Svårighetsgraden i arbetet har ökat i högre utsträckning i den gruppen som fått ökat inflytande och kontroll, på samma sätt som omväxlingen i arbetsuppgifter, det egna ansvaret för arbetsuppgifterna, samt möjligheterna att utvecklas och lära nytt i arbetet. Utbildningsnivån förklarar enbart en mindre del av dessa skillnader.

Tabell 17. Arbetsorganisatoriska förändringar det senaste året.
Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

		Kvinnor	Män
Arbetsbelastning	Minskat	6,8	7,4
	Ökat	62,7	51,3
Tidspress	Minskat	4,6	4,4
	Ökat	59,1	52,8
Svårighetsgrad	Minskat	3,5	3,1
	Ökat	41,2	39,5
Övertidsarbete	Minskat	9,2	12,0
	Ökat	25,1	25,7
Omväxling	Minskat	6,9	5,5
	Ökat	37,4	33,9
Kunskapskraven	Minskat	2,2	2,2
	Ökat	57,1	57,4
Ansvaret	Minskat	1,3	1,3
	Ökat	51,9	52,5
Utvecklas/lära nytt	Minskat	12,4	8,4
	Ökat	37,5	35,5
Stöd	Minskat	16,8	13,2
	Ökat	19,8	17,3
Samarbete	Minskat	11,4	9,1
	Ökat	22,4	22,0
Delaktighet	Minskat	12,1	10,5
	Ökat	20,9	24,0
Inflytande/kontroll	Minskat	7,6	5,5
	Ökat	31,9	37,1
Anställningstrygghet	Minskat	13,6	16,3
	Ökat	9,8	11,0
Lön i förhållande till arbetsinsatsen	Minskat	26,1	24,5
	Ökat	13,6	17,7
Förenas yrkesliv och privatliv	Minskat	18,1	19,5
	Ökat	7,0	7,3

Fysisk arbetsmiljö

En stor del av de yrkesarbetande kvinnorna och männen hade ett arbete som innebar användande av datorutrustning (tabell 18). Andelen män jämfört med kvinnor var dock högre när det gäller stillasittande arbete och bildskärmsarbete. En högre andel män karakteriserade sitt arbete som rörligt och en högre andel kvinnor än män återfanns däremot inom arbeten som karakteriserats som stående inom en begränsad yta. När det gäller belastande arbetsställningar uppgav en högre andel män jämfört med kvinnor att de utförde precisionsarbete mer än två timmar per dag, arbetade med händerna ovan axelhöjd och under knähöjd samt lyfte föremål eller personer som väger fem kilo eller mer (tabell 19). En något högre andel kvinnor än män uppgav däremot att de utförde repetitiva hand- eller fingerrörelser flera gånger i minuten under minst två timmar per dag. Den fysikaliska arbetsmiljön avspeglar tydligt att betydligt fler män än kvinnor arbetar i en traditionell tillverkningsindustri (tabell 20). Den enda aspekt av den yrkeshygieniska arbetsmiljön där kvinnor är lika utsatta som män är utsatthet för vatten och rengöringsmedel. Skillnaderna i fysisk arbetsmiljö, särskilt tydligt den fysikaliska arbetsmiljön, avspeglar den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Tabell 18. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns fysiska arbetsmiljö.

Fysisk arbetsställning	Kvinnor	Män
<i>Har ett:</i>		
Stillasittande arbete	55,0	57,7
Bundet arbete (kan ej resa sig när man vill)	14,1	13,2
Datorarbete	61,5	64,7
Bildskärmsarbete	49,9	53,0
Vibrerande golv/sits	4,0	21,9
Vibrerande handhållna maskiner	4,4	27,5
Stående arbete	40,5	28,4
Rörligt arbete	53,8	59,6

Frågorna för fysisk miljö och arbetsställningar har mätts på en elvagrädig skala, från ”Inte alls (0)” till ”Hela tiden (10)”. Andelen personer som redovisas ovan har uppskattat karaktären av sitt arbete vara från 3-10 på den elvagrädig skalan.

Tabell 19. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns belastande arbetsställningar.

	Kvinnor	Män
<i>Utför följande arbete minst en dag/vecka:</i>		
Precisionsarbete >2 tim/dag	6,0	9,2
Händerna ovanför axelhöjd	14,4	20,2
Händerna under knähöjd	11,2	17,4
Böjer/vrider kroppen på samma sätt (flera ggr i timmen)	47,5	44,2
Repetitiva hand/fingerrörelser (flera ggr i minuten, minst 2tim/dag)	45,7	38,9
Lyfter/bär 1-5 kg	58,9	60,1
Lyfter/bär 5-15 kg	30,7	44,9
Lyfter/bär >15 kg	22,9	33,2

Andelen som redovisas gäller personer som uppgett att de utfört den typen av arbetsuppgifter minst en dag i veckan, 2-4 dagar per vecka eller varje arbetsdag.

Tabell 20. Fysikalisk arbetsmiljö. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
Hög ljudnivå	33,2	45,7
Värme	11,2	23,4
Kyla	9,3	23,7
Drag	11,8	25,7
Skum belysning	13,9	24,2
Vatten och rengöringsmedel	18,2	14,3
Kemiska ämnen	4,9	14,7

Andelen som redovisas gäller personer som uppgett att de varit utsatta minst en dag i veckan, 2-4 dagar per vecka eller varje arbetsdag.

Psykosocial arbetsmiljö

När det gäller den psykosociala arbetsmiljön så var det en högre andel kvinnor än män som trivdes på arbetet samt kände stöd från sina arbetskamrater, även fast en högre andel kvinnor än män uppgav att det krävdes en alltför stor arbetsinsats, fanns otillräckligt med tid och rapporterade repetitiva arbetsuppgifter (tabell 21). En högre andel män än kvinnor tyckte att de kunde påverka hur de utförde sitt arbete och också att de hade tillräckligt med tid för att utföra sina arbetsuppgifter. Utsattheten för olika former av trakasserier skiljer sig åt mellan könen i hög grad

(tabell 22). Till exempel är det nästan dubbelt så vanligt att kvinnor är utsatta för hot och våld på sin arbetsplats, jämfört med män. Bland kvinnorna såg vi en tydlig trend att de med förgymnasial utbildning i högre grad än de med gymnasial utbildning var mera utsatta än kvinnor med högre utbildning för såväl hot och våld som för sexuella trakasserier. Kvinnor med gymnasial utbildning var i sin tur mera utsatta än kvinnor med eftergymnasial utbildning. Bland männen gick trenden åt andra hållet, med de högst utbildade männen som mest utsatta för hot och våld för sexuella trakasserier. Trenden för mobbing bland kvinnor och män med olika hög utbildning följde den generella trenden bland männen, med de högst utbildade som särskilt utsatta.

Tabell 21. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns upplevda psykosociala arbetsmiljö.

	Kvinnor	Män
<i>Trivs på arbetsplatsen⁸</i>	87,0	83,4
<i>Oro för att bli arbetslös</i>	32,0	32,3
<i>Arbetet är centralt i livet</i>	76,9	76,7
<i>Stöd på arbetet b⁹:</i>		
Av överordnade	57,6	57,2
Av arbetskamrater	76,9	69,7
<i>Krav¹⁰</i>		
Krävs att arbeta mycket fort	26,4	24,9
Krävs att arbeta mycket hårt	19,2	19,0
Krävs en för stor arbetsinsats	26,6	15,2
Tillräckligt med tid	27,4	31,6
Ofta motstridiga krav	9,9	10,3
Lära nytt i jobbet	26,7	29,0
<i>Kontroll</i>		
Kan bestämma hur arbetet ska utföras	43,9	51,5
Kan bestämma vad som ska utföras	25,4	28,5

⁸ Andelen som redovisas gäller personer som uppgett att de "Instämmer helt" eller "Instämmer delvis" på en femgradig skala angående om de trivs, känner oro och tycker arbetet är centralt. Oron för att bli arbetslös och arbetets centralitet skiljer sig inte åt statistiskt signifikant mellan kvinnor och män.

⁹ Andelen som redovisas gäller personer som på frågorna om stöd uppgett "Ja, ofta" eller "Ja, alltid" på en fyra gradig skala.

¹⁰ Andelen som redovisas gäller personer som på frågorna om krav och kontroll uppgett "Ja, ofta" på en fyra-gradig skala.

Tabell 22. Mobbing, hot och våld samt sexuella trakasserier. Procentuell fördelning uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
<i>Mobbing</i>		
Mobbing förekommer på arbetsplatsen (ej utsatt själv)	9,4	7,7
Utsatt för mobbing	3,5	2,1
Utsatt för hot och våld	22,9	12,4
Utsatt för sexuella trakasserier	2,9	1,4

Familjelivet

Majoriteten av de sammanboende studiepersonerna uppfattade att huvudansvar för både försörjning och ett fungerande familjeliv delades lika mellan parterna (tabell 23). Det var dock en något högre andel män än kvinnor som uppfattade delat ansvar för hem och familj och vice versa när det gäller försörjningen. Ansvarsfördelningen mellan män och kvinnor uppvisar annars ett relativt traditionellt mönster av att en högre andel av männen har huvudansvaret för familjens försörjning och en högre andel kvinnor än män har huvudansvaret för att hem och familj fungerar.

Samma mönster som framkommit i ansvarsfördelning upprepas i svaren på frågan om vem som har det mest krävande förvärvsarbetet respektive hemarbetet (tabell 24), med skillnaden att majoriteten av kvinnor uppgav att de hade det mest krävande hemarbetet och en stor del av männen uppgav att deras partner hade det mest krävande hemarbetet. Fördelningen mellan kvinnor och män som uppfattade att båda hade lika krävande betalt och obetalt arbete var också mer lika jämfört med uppfattningen om huvudansvaret.

Det var inga stora skillnader mellan kvinnor och män med olika hög utbildning. Vi frågade även vem som hade det mest stimulerande förvärvsarbetet och hemarbetet. Fler män än kvinnor uppgav att de hade mera stimulerande förvärvsarbete än sin partner (18,6 procent för männen och 13,4 för kvinnorna), och fler kvinnor än män uppgav att de hade ett mera stimulerande hem- och familjearbete (17,3 procent för kvinnorna och 5,2 procent för männen). Utbildningsnivå påverkade på så sätt att betydligt fler kvinnor med förgymnasial och gymnasial utbildning som uppgav att deras partner hade ett mera stimulerande förvärvsarbete än de hade själva. Detta resultat styrktes av resultatet bland männen, där betydligt fler män med eftergymnasial utbildning uppgav att de själva hade ett mera stimulerande förvärvsarbete än deras partner. Betydligt flera

kvinnor med eftergymnasial utbildning angav att de och deras partner hade ett lika stimulerande hem- och familjearbete, jämfört med kvinnor med lägre utbildning. Samma sak gällde männen. Som förväntat var det en större andel kvinnor än män som uppgav att deras partner förvärvsarbetar (tabell 25).

Tabell 23. Procentuell fördelning av skattat huvudansvar för familjens försörjning respektive att hem och familj fungerar uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
<i>Försörjning</i>		
Jag	6,1	29,1
Båda lika	69,6	68,2
Partnern	24,3	2,7
<i>Hem och familj</i>		
Jag	38,4	4,8
Båda lika	60,2	75,3
Partnern	1,4	19,9

Tabell 24. Procentuell fördelning av vem som har det mest krävande förvärvsarbetet respektive hem- och familjearbetet uppdelat på kvinnor och mäns skattningar.

	Kvinnor	Män
<i>Förvärvsarbetet</i>		
Jag	18,9	27,3
Båda lika	45,7	44,0
Partnern	17,7	14,0
Enbart jag förvärvsarbetar	6,3	9,7
Enbart partnern förvärvsarbetar	11,3	5,1
<i>Hem och familjearbetet</i>		
Jag	52,2	5,6
Båda lika	44,4	45,7
Partnern	3,3	48,7

Tabell 25. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns svar på frågan huruvida deras partner förvärvsarbetar.

	Kvinnor	Män
Ja heltid	77,2	43,3
Ja deltid	4,4	29,3
Nej	18,4	27,4

Obetalt arbete, fritidsvanor och livsstilsfaktorer

Nästan 40 procent av kvinnorna, till skillnad från drygt 14 procent av männen, uppskattade att de ägnade två till fem timmar eller mer åt hemarbete en vanlig vardag (tabell 26). Den procentuella siffran för en ledig dag var att 69 procent av kvinnorna och drygt 45 procent av männen ägnade två till fem timmar eller mer åt hemarbete. Även om en stor grupp kvinnor och män i vår studie delar ganska lika på hemarbetet, visade det sig att många har en mycket traditionell uppdelning av hemarbetet, vilket antagligen är starkt kopplat till att många kvinnor "väljer" att arbeta deltid.

När vi tittade på hur det såg ut bland kvinnor och män med olika utbildningsbakgrund såg vi att det var stora skillnader mellan kvinnor med olika hög grad av utbildning, vilket man också har visat i andra studier MOA, 1999 (tabellbilaga). Cirka fyrtio procent av kvinnorna med förgymnasial utbildning angav att de och deras partner delade lika på ansvaret för hem och familj, vilket hälften av kvinnorna med eftergymnasial utbildning angav. Skillnaden mellan män med olika utbildningsnivå är ännu större, femtio procent bland de med förgymnasial utbildning och drygt sextiofem i gruppen med eftergymnasial utbildning. I genomsnitt uppfattade kvinnorna det obetalda arbetet som mer kroppsligt ansträngande än männen framförallt på vardagar (tabell 27).

Tabell 26. Procentuell fördelning av uppskattad tid ägnad för hem och hushållsarbete en normal arbetsdag resp. ledig dag uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
<i>Vardag</i>		
< 30 min per dag	9,6	28,1
Ca 1-2 tim per dag	51,1	57,1
2-5 tim per dag	31,1	13,2
> 5 tim per dag	8,2	1,6
<i>Ledig dag</i>		
< 1 tim per dag	4,5	12,6
Ca 1-2 tim per dag	27,7	43,6
2-5 tim per dag	44,3	30,2
> 5 tim per dag	23,5	13,6

Tabell 27. Medelvärden för hur kroppsligt ansträngande det obetalda arbete upplevs på en arbetsdag, resp. en ledig dag för kvinnor och män.

	Kvinnor		Män
	M	SD	M
<i>Arbetsdag</i>	12,2	3,00	11,4
<i>Ledig dag</i>	11,6	2,77	11,3

Skattat på Borgskala från 6, Mycket mycket lätt, till 20, Mycket mycket ansträngande.

En högre andel kvinnor än män upplevde att det ofta händer att de inte alls får någon tid för sig själva (tabell 28). Det var inga större skillnader mellan den procentuella fördelningen av kvinnor och män när det gäller tiden ägnad åt stillasittande fritids sysslor eller andra rekreationsaktiviteter. En stor del av både kvinnor och män ägnade cirka 1-2 timmar en vardag och cirka 2-4 timmar en ledig dag åt stillasittande sysslor (något vanligare bland kvinnor än bland män (tabell 29). Fler män än kvinnor hade mer än två timmar per dag för övriga rekreationsaktiviteter (tabell 30). Det var ingen större skillnad mellan andelen kvinnor respektive män som ofta eller ständigt uppfattade konflikt mellan arbete och privatliv (tabell 31). En något högre andel män än kvinnor tyckte dock att arbetet ofta inkräktade på sysslor i det privata livet.

Tabell 28. Procentuell fördelning av kvinnor och män vad gäller uppfattning av att det ofta händer att de inte alls får någon tid för sig själva.

<i>Ingen tid för sig själv</i>	Kvinnor	Män
Ofta	20,1	12,3
Ibland	41,4	40,0

Tabell 29. Procentuell fördelning av uppskattad tid ägnad åt stillasittande fritid/rekreation en normal arbetsdag resp. ledig dag uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
<i>Arbetsdag</i>		
Nästan ingen tid alls	3,6	3,5
20-30 min per dag	6,2	5,4
Ca 1 tim per dag	19,3	19,5
1-2 tim per dag	39,5	37,3
> 2 tim per dag	31,4	34,3
<i>Ledig dag</i>		
Lite mindre än 1 tim per dag	2,0	2,5
Ca 1 tim per dag	6,2	6,8
1-2 tim per dag	23,6	27,1
2-4 tim per dag	46,7	42,0
> 4 tim per dag	21,5	21,7

Tabell 30. Procentuell fördelning av uppskattad tid ägnad åt andra rekreationsaktiviteter en normal arbetsdag resp. ledig dag uppdelat på kvinnor och män.

	Kvinnor	Män
<i>Arbetsdag</i>		
Nästan ingen tid alls	26,8	28,0
20-30 min per dag	28,8	26,1
Ca 1 tim per dag	26,1	25,9
1-2 tim per dag	14,4	15,1
> 2 tim per dag	3,9	5,0
<i>Ledig dag</i>		
Lite mindre än 1 tim per dag	19,5	21,4
Ca 1 tim per dag	24,6	22,8
1-2 tim per dag	29,1	29,9
2-4 tim per dag	22,0	18,7
> 4 tim per dag	4,9	7,2

Tabell 31. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns uppfattade konflikt mellan arbete och privatliv.

Konflikt	Kvinnor	Män
<i>Arbetet inkräktar på privatlivet:</i>		
Arbetet inkräktar ofta/ständigt på privatlivets sysslor	15,3	18,1
Arbetet hindrar ofta/ständigt privat umgänge	18,7	20,6
<i>Privatlivet begränsar arbetslivet:</i>		
Privatliv begränsar ofta/ständigt arbetslivet	3,7	4,1
Privatliv begränsar ofta/ständigt tid att satsa på arbetet	1,0	1,0

När det gäller motion så var det en högre andel kvinnor än män som motionerade (tabell 33). Bland dem som motionerade var det också en högre andel kvinnor än män som motionerade flera gånger i veckan. Motionsvanorna bland befolkningen i Östergötland överensstämmer väl med genomsnittet för riket¹¹. Trenden att motionsvanorna skiljer sig åt mellan människor med olika hög utbildningsnivå kan iakttas även i Östergötland, och starkare så bland kvinnor än bland män. Närmare nittio procent av kvinnorna med eftergymnasial utbildning motionerade, att jämföra med sjuttio procent bland kvinnor med förgymnasial utbildning.

När gäller rökning var det ingen signifikant skillnad mellan andel kvinnor och män som rökte, däremot återfanns skillnader i omfattningen av rökning med en högre andel män som rökte någon enstaka gång eller fler än 20 cigaretter per dag. Betydligt större andel kvinnor och män i Östergötland är rökare än i riket i övrigt (se not 11). I genomsnitt rökte år 2001 tjugoen procent av kvinnorna och tjugosju

¹¹ Bruk och missbruk, vanor och ovanor. Hälsorelaterade levnadsvanor 1980-2002. Levnadsförhållanden rapport nr 105. Statistiska centralbyrån 2004.

procent av männen dagligen, i riket. Rökningen i Östergötland ligger på nivåer som motsvarar rikets nivåer på sent sjuttital eller tidigt åttital.

En högre andel män än kvinnor uppgav att de druckit alkohol veckan innan undersökningen. Män drack i genomsnitt mer öl (M=152.8 cl) och mer starksprit (M=22.0 cl) än kvinnor (M=90.5 cl resp. M=11.9 cl). Det var däremot inga signifikanta skillnader mellan kvinnors (M=56.9 cl) och mäns (M=55.0 cl) rapporterade vinkonsumtion. Alkoholvanorna är svårare att jämföra med officiell statistik, eftersom frågorna formuleras olika i olika undersökningar, och också presenteras olika. En jämförelse med SCB:s rapport som släpptes sommaren 2004 (se not 11) tyder dock på att befolkningen i Östergötland åtminstone inte brukar alkohol i högre utsträckning än vad man gör i riket i genomsnitt. Möjligtvis ligger man något under rikets genomsnitt.

Övervikt och fetma förekommer i lika hög utsträckning i Östergötland som i riket i genomsnitt. 25,6 procent av kvinnorna och 41,3 procent av männen är överviktiga. En mindre andel, 9,2 procent av kvinnorna och 10,9 procent av männen har så hög vikt i förhållande till sin längd att de kategoriseras som feta.

Tabell 32. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns rök-, alkohol- och motionsvanor.

	Kvinnor	Män
<i>Motionerar</i>		
Nej	18,2	25,4
Ja	81,8	73,4
Omfattning av utövande		
Enstaka gång	16,7	24,6
1 gång per vecka	21,0	22,8
2-4 gånger per vecka	41,2	39,0
5 gånger eller mer per vecka	21,1	13,5
<i>Rökning</i>		
Nej	63,0	65,4
Ja	37,0	34,6
Omfattning		
Enstaka gång	27,1	33,9
< 10 cigaretter per dag	25,9	19,3
10-20 cigaretter per dag	43,8	37,0
> 20 cigaretter per dag	3,1	9,8
<i>Alkohol (drack förra veckan)</i>		
Ja	56,0	67,9
Nej	44,0	32,1

Redovisade procentandelar gällande rökningens omfattning baseras på dem som svarat att de röker.

Hälsa

En högre andel kvinnor än män skattade sin hälsa som dålig eller någorlunda (tabell 33). Cirka fyrtio procent av kvinnorna och drygt fyrtio procent av männen skattar sin allmänna hälsa som god, vilket är i överensstämmelse med genomsnittet i riket¹². Fler kvinnor än män rapporterade allmänna (psykosomatiska) besvär de senaste tre månaderna samt rapporterade svår värk den senaste månaden. En högre andel kvinnor än män rapporterade även att de använder läkemedel regelbundet samt deltar i någon form av behandling.

Majoriteten av studiepersonerna rapporterade någon form av långvarig sjukdom, handikapp eller besvär, vilket framförallt gällde muskuloskeletala besvär, luftrörsbesvär, syn/hörsel nedsättning, magbesvär och hudsjukdomar (tabell 34). En högre andel kvinnor än män rapporterade denna typ av besvär förutom syn/-hörsel nedsättning vilket rapporterades av en högre andel män jämfört med kvinnor. Befolkning i Östergötland ligger något högre än genomsnittet i riket när det gäller varaktiga sjukdomar, handikapp eller besvär. I enkätaterialet framkommer det att 66 procent av kvinnorna och 54,8 procent av männen har sådana varaktiga sjukdomar etc., vilket är cirka tio procentenheter högre än i riket i genomsnitt.

En högre andel kvinnor jämfört med män rapporterade muskuloskeletala besvär framförallt vad gäller nacken, skuldrorna, händerna, ryggens övre del, höfter och fötter (tabell 35). En högre andel män än kvinnor rapporterade däremot besvär i ett eller båda knäna. Generellt är det så att muskuloskeletala besvär förekommer i hög utsträckning i befolkningen. Delvis skiljer sig förekomsten åt beroende på utbildningsnivå, men även bland högre utbildade kvinnor och män är besvär från leder och muskler vanligt förekommande (se not 12). Muskuloskeletala besvär är i hög utsträckning arbetsrelaterade.

Psykisk hälsa mättes på flera olika sätt. Psykiskt välbefinnande är ett av dem. Drygt tjugo procent av befolkningen i Östergötland rapporterat nedsatt psykiskt välbefinnande, något fler kvinnor än män. En högre andel män än kvinnor rapporterade att de känt sig pigga, glada, harmoniska och fulla av energi månaden före undersökningen (tabell 36). En högre andel kvinnor än män rapporterade däremot att de känt sig trötta, utslitna och ledsna månaden innan.

Handeksem förekom relativt ofta bland kvinnorna i studien (13,9 procent) och i mindre utsträckning bland männen (7,5 procent). Så stor andel hade eller hade haft handeksem. Motsvarande andel i riket i genomsnitt är nitton procent av kvinnorna och tolv procent av männen (se not 12). Handeksem är speciellt vanligt förekommande inom yrken i vården och servicesektorn, där många kvinnor av tradition arbetar. I vårt material var det inga större skillnader mellan människor med olika hög utbildningsnivå, utan det var könsskillnaden som var det slående resultatet.

¹² Folkhälsorapport 2001. Socialstyrelsen.

Tabell 33. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns självskattade hälsa.

	Kvinnor	Män
<i>Självskattad hälsa:</i>		
Utmärkt	11,4	15,1
Mycket god	29,8	29,9
God	32,6	32,5
Någorlunda	20,4	17,2
Dålig	5,9	5,2
<i>Vård</i>		
Använder läkemedel regelbundet	40,7	29,9
Deltar regelbundet i behandling	22,7	14,8
<i>Allmänna besvär (psykosomatiska)</i>		
Huvudvärk	18,2	7,9
Illamående	4,0	1,9
Sveda i magen	6,5	3,7
Koncentrationssvårigheter	10,5	7,3
Sömnpå problem	17,5	14,6
Yrsel	5,4	2,6
<i>Värk</i>	11,9	7,2

Redovisningen av förekomsten av allmänna besvär gäller personer som sagt att de ofta har besvär. Personer som svarat att de den sista månaden har haft svår eller mycket svår värk återfinns i andelen som anges ha värk.

Tabell 34. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns sjukdomsrapportering.

	Kvinnor	Män
Har varaktig sjukdom eller handikapp	66,0	54,8
<i>Typ av sjukdom/handikapp:</i>		
Endokrinologisk sjukdom	10,0	4,4
Neurologisk sjukdom	3,1	3,8
Tumörsjukdom	1,5	1,1
Hjärt-kärlsjukdom/ blodtryck	11,7	16,6
Psykiska besvär/sjukdom	8,4	7,6
Hudsjukdom	20,5	16,8
Sjukdom/smärta muskler, leder	39,7	27,2
Astma/luftrörsbesvär/hösnuva	21,7	22,9
Magbesvär	23,3	21,1
Syn-/hörsel nedsättning	17,7	27,4
Graviditetsrelaterade besvär	5,4	
Gynekologiska besvär (mensvärk)	21,1	
Annan sjukdom	14,9	18,2

Procentsiffrorna för ”Typ av sjukdom/handikapp” är beräknade på de personer som uppgett att de har någon varaktig sådan/sådant.

Tabell 35. Procentuell fördelning av kvinnor och män som haft muskuloskeletala besvär i någon kroppsdel samt procentuell fördelning uppdelat på specificerat besvärsmråde baserat på antalet respondenter som rapporterat besvär.

	Kvinnor	Män
Haft besvär i någon kroppsregion		
Ja	81,9	72,0
Nej	17,7	27,9
<i>Specificerat besvärsmråde</i>		
Nacke	58,2	42,5
Höger skuldra/axel	11,6	11,4
Vänster skuldra/axel	6,9	6,7
Båda skuldror/axlar	44,5	26,3
Höger armbåge	10,2	10,0
Vänster armbåge	4,5	4,5
Båda armbågarna	9,8	8,0
Höger hand/handled	12,2	11,3
Vänster hand/handled	5,9	5,9
Båda händer/handleder	24,7	14,1
Ryggens övre del	34,8	24,8
Ländrygg	74,1	70,4
En höft el båda höfterna	34,3	20,7
Ett knä eller båda knäna	39,3	49,8
En fot/fotled eller båda fötterna/fotlederna	30,7	27,0

Procentsiffrorna för ”Specificerat besvärsmråde” är beräknade på de personer som uppgett att de har haft besvär någon gång under de senaste tre månaderna.

Tabell 36. Procentuell fördelning av kvinnor och mäns mentala hälsa.

	Kvinnor	Män
<i>Nedsatt psykiskt välbefinnande</i>	25,7	21,8
Känsloläge en stor del av tiden		
Nedstämd	9,4	7,5
Nervös	10,3	9,8
Trött	41,6	34,0
Dyster och ledsen	13,6	10,0
Utsliten	25,0	20,9
Pigg och stark	59,0	67,4
Glad och lycklig	61,3	66,2
Lugn och harmonisk	65,0	33,8
Full av energi	52,0	60,1

Andelen som redovisas gäller personer som på frågorna om olika känslolägen under de senaste fyra veckorna uppgett ”Hela tiden”, ”Största delen av tiden” eller ”En hel del av tiden” på en sex gradig skala.

Sammanfattande diskussion

Mycket av det som händer i arbetslivet i stort händer också i Östergötland. Arbetsbelastningen har ökat avsevärt, och mera så bland kvinnor än bland män. Tydligt är att då vissa grupper fått mera utvecklande, om än också mera betungande, arbetsuppgifter och ansvar så har andra grupper fått högre arbetsbelastning och mera tidspress utan att några positiva aspekter tillkommit. Utbildningsnivå förklarar enbart en mindre del av dessa skillnader, utan det tycks mera handla om olika sektorer på arbetsmarknaden. I en relativt nyligen rapporterad studie (Härenstam et al, 1999) (se not 2) gjordes kvantitativa multivariata analyser (klusteranalyser) för att identifiera grupper med liknande arbets- och livssituation. Syftet var att använda en personansats i befolkningsstudien för att arbets- och livsvillkor ska kunna användas för prioriteringar av resurser för att visa var i befolkningen risksituationerna finns. Åtta olika kluster identifierades där vi tog reda på 1) VAD som kännetecknade de åtta olika klustren; 2) VAR klustren är ansamlade i olika delar av arbetsmarknaden; 3) VILKA individanknutna förhållanden och mönster av exponeringsfaktorer individer befinner sig i; 4) KONSEKVENSER för hälsotillstånd (figur 1).

Var finns de?		Vad präglar?	Vilka är de?	
Arbetsmarknad	Arbetsplats	Individens förhållanden i förvärvsarbetet och i den privata sfären	Demografiska variabler	Livsstilsfaktorer
Sektor/Bransch	Organisationskontext	Stödjande och belastande psykosociala faktorer	Kön	Hälsorelaterade beteenden, t.ex.
Typ av yrke	(maktstruktur)	Fysisk belastning	Klass	rökning
Segregation	produktionsprocess, organisationsförändringar	Kemisk/fysikalisk exponering	Etnicitet	Fysisk funktion
		Anställningsvillkor	Ålder	BMI
		Balans arbete/fritid	Utbildning	Kondition
		Arbetets förläggning i tid och rum	Familjesituation	
		Förändringar	Boende	
KONSEKVENSER Hälsa/Ohälsa Överbelastning Livskvalitet Arbetslöshet Lön				

Figur 1. Analysmodell och frågeområden i befolkningsstudier utvecklade i MOA-projektet (se not 2).

Nedan följer en kort beskrivning av de åtta klustren vi fann i MOA-studien.

Kluster 1. Gränslösa, som sammanfattningsvis kännetecknades av hög arbetsbelastning samt obalans mellan arbete och fritid vilket tycktes vara kopplat till nedsatt psykiskt välbefinnande och hög sjukskrivning för kvinnorna.

Kluster 2. Låsta, där andelen individer var högst med oregelbundna arbetstider som inkluderade nattarbete. De hade minst tid för avkoppling och särskilt kvinnorna hade mer omfattande hem- och hushållsarbete än i något annat kluster. Såväl förvärvsarbetet som hemarbetet upplevdes som mycket krävande och besvär från rörelseorganen var mycket vanliga här.

Kluster 3. Exponerade, där den energetiska belastningen i arbetet översteg den rekommenderade förmågan för en fjärdedel av kvinnorna och en tredjedel av männen, vilket var betydligt över genomsnittet för hela studiegruppen. Andelen rökare var högst här och arbetsmiljön ansågs otillfredsställande. Många hade varit sjukskrivna senaste året.

Kluster 4. Tunga, enformiga, som kännetecknades av monotont arbete utan några kreativa arbetsuppgifter. Den uppmätta bullerexponeringen var högst i detta kluster liksom den cirkulatoriska belastningen och andelen manuell hantering. Könsssegregering inom arbetsplatsen var vanligare här än i andra kluster och resultatmätningen hade ökat i stor utsträckning. Kvinnorna var ofta dubbelarbetande. Många män rökte dagligen och övervikt bland kvinnorna var mycket vanligt. Särskilt kvinnor har sämst hälsa i detta kluster, varför klustret utgör högriskgrupp vad gäller ohälsa.

Kluster 5. Förändrade, som sammantaget beskriver högintensiva, fysiskt krävande arbeten med många sociala konflikter. Personerna hade varit med om omfattande organisationsförändringar. Det var främst kvinnorna som utvecklat symptom på ohälsa.

Kluster 6. Hyggliga, som beskriver ett kluster med personer i hyggliga arbeten som inte var undermåliga i något avseende. Mest typiskt var balansen mellan könen såväl i förvärvsarbetet som i familjen. Hälsa, välbefinnande och känsla av sammanhang var bäst i detta kluster.

Kluster 7. Rörliga, där flest egenanställda återfanns. Här fanns också flest personer med en mycket aktiv fritid, särskilt med avseende på motion, och de utförde lite hemarbete.

Kluster 8. Hindrade, där arbetsförhållandena tycktes vara ganska problematiska, särskilt med avseende på höga psykiska krav, mycket hinder och tidspress och små möjligheter till återhämtning under arbetet. Inflytandet hade försämrats för fler här än i andra kluster. Nästan alla fanns i yrken som hade med människor att göra och arbetade i den offentliga sektorn och hade kvinnodominerade yrken på kvinnodominerade arbetsplatser. Den totala arbetsbelastningen var mycket hög i detta kluster vilket sammantaget visar en högriskgrupp med avseende på hälsa. De försämrade arbetsförhållandena utgör en varningssignal för att hälsoproblemen för många anställda i offentlig sektor kan öka kraftigt om inte arbetsvillkoren förbättras.

Många av ovanstående kännetecken kan också utläsas i Östgötaenkätens svar och kan alltså ligga till grund för prioriteringar av resurser i de tre kommunerna.

Utbildningsnivån bland de svarande har visat sig vara av vikt i ett antal bemärkelser, inte minst när det gäller i vilken utsträckning kvinnor arbetar deltid och i vilken utsträckning som individen kan påverka sin arbetstid.

En sak som är specifik för Östergötland är den relativt låga utbildningsnivån i befolkningen. Den förklaras i hög utsträckning av den traditionella tillverkningsindustrins roll i regionen, där det tidigare har varit möjligt att få jobb direkt efter grundskolan, för ungdomar av båda könen. När nu förutsättningarna förändras, dvs. gradvis ökar inte utbildningsnivån i samma takt som kraven på utbildning ökar, vilket gör att de ungdomar i Östergötland som inte är studiemotiverade har en svårare situation än tidigare generationer.

Utbildningsnivån påverkade familjelivet på så sätt att det är flera av de svarande med högre utbildning som anser att de och deras partner i lika hög utsträckning har stimulerande förvärvsarbete. Bland svarande med låg utbildning är det i högre utsträckning den manliga parten i förhållandet som har ett stimulerande förvärvsarbete. I övrigt uppvisar de svarande en relativt traditionellt mönster när det gäller fördelning av familjerelaterat ansvar och arbete.

Generellt är det så att de mera traditionella påfrestningarna i arbetet, den fysiska belastningen, den fysikaliska exponeringen och påfrestande psykosociala förhållanden i arbetet förekommer i hög grad, samtidigt som litet ”nyare” aspekter av påfrestningar – såsom mobbing, trakasserier och hot och våld – också förekommer i relativt hög utsträckning.

Arbetsmarknaden i Östergötland är lika tydligt könssegregerad som i resten av landet, med en dominans av kvinnor i offentlig sektor och av män i privat sektor¹³. Att kön spelar roll för villkoren på arbetsmarknaden kunde vi i vår studie se bland annat genom att en så pass stor del av kvinnorna angav att de på grund av sitt kön eller på grund av graviditet eller små barn hemma inte hade fått jobb som de sökt. Att kvinnor diskrimineras vid tjänstetillsättningar och vid neddragning av personal är något som JÄMO har påpekat flera gånger, och något som kräver en attitydförändring hos arbetsgivarna för att det skall upphöra.

I övrigt så bidrar den könssegregerade arbetsmarknaden till stora könsskillnader i förekomsten av olika belastande aspekter i arbetsmiljön. Män är i betydligt högre utsträckning än kvinnor utsatta för traditionella belastningar som helkroppsvibrationer och vibrationer i hand/underarm (transport- och tillverkningssektorn), och kvinnor i betydligt högre grad än män för stående arbete (vård- och service-sektorn). Man kan också tydligt se att kvinnor i mindre utsträckning än män kan bestämma hur arbetet skall utföras och de upplever också i mycket högre grad än män att arbetet kräver en alltför stor arbetsinsats.

¹³ Gonäs L, Lindgren G, Bildt C (2001) Könssegregering i arbetslivet. Stockholm. Arbetslivsinstitutet

De arbetslösa i undersökningen uppvisade stora skillnader beroende på utbildningsnivå. Det verkar som om de med högre utbildning har en helt annan tilltro att deras arbetslöshet skall vara av kortvarig natur. De verkar också använda sig av flera olika kanaler för att försöka skaffa sig nytt arbete. Såväl kvinnor som män med låt utbildning är mera "utlämnade" till arbetsförmedlingens insatser och ger ett intryck av att inte ha någon tilltro till sin egen kapacitet att lösa situationen.

När vi jämförde de svarande Östergötlandsbornas livsstilsvanor med befolkningen i övrigt så såg vi att Östgötarna ligger lika som riksgenomsnittet när det gäller motionsvanor (som är starkt påverkade av utbildningsnivå), alkoholförbrukning och övervikt. Övervikt har generellt ökat i befolkningen, vilket är mycket oroande och rökning förekommer dessutom i högre utsträckning bland Östgötarna än i riket i övrigt, vilket också är oroande.

När det gäller hälsoutfallen som vi studerat så ligger de svarande på ungefär samma nivåer som man gör i riket i stort. De vanligaste besvären är muskuloskeletala och psykiska, precis som i riket i övrigt och i västvärlden i övrigt. De muskuloskeletala besvären vet vi i stor utsträckning är arbetsrelaterade, och det finns starka tecken på att även många av de psykiska besvären (undantaget allvarliga kroniska psykiska sjukdomar) är arbetsrelaterade. Det finns alltså mycket att vinna på att förbättra arbetets villkor för kvinnor och män i Östergötland.

Hälsoskäl angavs av lika stor andel män som kvinnor till att inte ha fått jobb som man sökt. Det var speciellt tydligt bland lågutbildade och äldre. Här kan man tänka sig att det är mångårig utsatthet för påfrestande arbetsförhållanden, kanske i kombination med en besvärlig ekonomisk situation, som förklarar detta.

ARBETE OCH HÄLSA HOS KVINNOR OCH MÄN

*D*etta frågeformulär innehåller frågor om
Din arbetsmiljö, Din hälsa och om Ditt liv i övrigt.

Använd helst kulspetspenna eller tuschpenna då Du fyller i formuläret.

Numret på formuläret används för att förhindra att vi sänder påminnelser till Dig när Du redan har svarat.

Dina svar behandlas konfidentiellt och resultaten i undersökningen kommer inte att kunna kopplas ihop med någon enskild person.

A. SYSSELSÄTTNING

Här följer ett antal frågor om aktuell sysselsättning. Om Du har flera arbeten, besvara frågorna utifrån det arbete där Du arbetar flest antal timmar i veckan.

A1. Vilken är Din nuvarande sysselsättning?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Yrkesarbetar % av heltid
- ☐ Studier % av heltid
- ☐ Arbetslös % av heltid
- ☐ Arbetsmarknadsåtgärd
- ☐ Sjukskriven mer än 3 månader
- ☐ Har sjukbidrag/förtidspension
- ☐ Har ålderspension
- ☐ Avtalspension el dylikt
- ☐ Föräldraledig % av heltid
- ☐ Annat. Vad? _____

A2. Om Du arbetar deltid, gör Du det på grund av?

- ☐ Föredrar det
- ☐ Kan ej få heltid
- ☐ Bristande barnomsorg
- ☐ Bristande äldreomsorg
- ☐ Hälsoskäl
- ☐ Dåliga kommunala kommunikationer
- ☐ Andra orsaker

A3. Vilken är Din huvudsakliga försörjningskälla just nu? (dvs den källa från vilken Du får större delen av Din inkomst)

- ☐ Förvärvsinkomst
- ☐ Arbetslöshetsersättning
- ☐ Arbetsmarknadsåtgärder
- ☐ Studielån
- ☐ Föräldraersättning
- ☐ Socialbidrag
- ☐ Sjukpenning eller förtidspension
- ☐ Rehabersättning
- ☐ Pension
- ☐ Föräldrar
- ☐ Make/makas inkomst
- ☐ Annan

A4. Har Du bytt yrkesområde under de senaste tio åren? (t ex från barnomsorg till mentalvård)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, från: _____
till: _____

A5. Har Du sökt jobb som Du ej fått?

- ☐ Nej
☐ Ja

Om ja, tror Du att det beror på något av följande:

Flera alternativ kan anges.

- ☐ Ditt kön
☐ Din ålder
☐ Graviditet/små barn hemma
☐ Ditt ursprung
☐ Din hälsa
☐ På grund av funktionshinder
☐ På grund av Din sexuella läggning

***Du som inte förvärvsarbetar, gå vidare
till fråga E1 på sidan 10.***

B. ANSTÄLLNINGSFÖRHÅLLANDEN

Om Du har flera arbeten, besvara frågorna utifrån det arbete där Du arbetar flest antal timmar i veckan.

B 1. Vad heter företaget eller organisationen där Du arbetar nu?

B 2. Vilken bransch eller vilket område är företaget eller organisationen verksam inom? (t ex byggindustri, tillverkningsindustri, hälso- och sjukvård, utbildning, handel, transport, kommunikation etc)

B 3. Vad har Du för arbete nu? (t ex läkar-sekreterare, butiksbiträde, chaufför)

B 4. Hur många år har Du haft detta arbete?

år

B 5. Vad har Du för huvudsakliga arbetsuppgifter? (högst 3)

B 6. Hur många år har Du haft dessa arbetsuppgifter?

år

B 7. Vilken är Din nuvarande anställningsform?

- ☐ Fast anställd (tillsvidare anställd)
- ☐ Vikariat
- ☐ Annan tidsbegränsad anställning (projekt el. likn.)
- ☐ Arbetsmarknadsåtgärd
- ☐ Timanställd
- ☐ Egen företagare
- ☐ Annan

B 8. Är Du arbetsledare?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

Om ja, för hur många underställda?

st

B 9. Tror Du att Du skulle kunna få något annat arbete om Du bestämde Dig för att söka?

- ☐ Ja, absolut
- ☐ Ja, kanske
- ☐ Vet ej
- ☐ Nej, antagligen inte
- ☐ Nej, absolut inte

B 10. Hur är Din arbetstid förlagd?

- ☐ Enbart dagtid
- ☐ Dagtid och kvällstid
- ☐ Dagtid och natttid
- ☐ Kvällstid och natttid
- ☐ Enbart kvällstid
- ☐ Enbart natttid

B 11. Har Du flexibel arbetstid?

- ☐ Nej
- ☐ Ja
- ☐ Vet ej

B 12. Kan Du utföra arbetsuppgifterna någon annanstans än på Din ordinarie arbetsplats?

- ☐ Nej
- ☐ Ja
- ☐ Vet ej

B 13. Distansarbetar Du i bostaden?

- ☐ Aldrig
- ☐ Någon gång per månad
- ☐ 1-3 dagar per vecka
- ☐ Alltid

B 14. Skulle Du önska en högre grad av flexibilitet avseende ...

arbetstiderna?

- ☐ Nej
- ☐ Ja
- ☐ Vet ej

var arbetet utförs?

- ☐ Nej
- ☐ Ja
- ☐ Vet ej

B 15. Hur många timmar arbetar Du normalt en vecka? (räkna inte in eventuell övertid)

timmar

B 16. Händer det att Du arbetar övertid?

- ☐ Aldrig
- ☐ Ja, ungefär timmar/månad

B 17. Har Du mer än ett avlönat arbete?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, antal timmar/vecka utöver mitt ordinarie arbete

B 18. Hur lång sammanlagd restid har Du per dag till och från arbetet? (bil, buss, tåg, promenad etc.)

minuter/dag

B 19. Hur tar Du Dig till jobbet vanligtvis så här års?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Bil
- ☐ Buss
- ☐ Tåg eller dylikt
- ☐ Cykel
- ☐ Promenerar
- ☐ Veckopendlar

B 20. Vilken typ av lön har Du?

- ☐ Fast lön (timlön)
- ☐ Fast lön (vecko, 14-dagars eller månadslön)
- ☐ Fast lön kombinerad med individuell prestationslön (ackord, provision, bonus)
- ☐ Fast lön kombinerad med gruppbaserad prestationslön (gruppackord, grupp provision, gruppbonus)
- ☐ Enbart prestationslön (ackord, grupp packord, provision)
- ☐ Annan

C. ARBETSORGANISATION

I detta avsnitt ingår frågor om arbetsorganisationen i det företag där Du arbetar.

C 1. Är Din arbetsplats en del av en större organisation? (t ex koncern eller ett landsting)

- ☐ Nej
☐ Ja
☐ Vet ej

C 2. Hur många personer arbetar på Din arbetsplats? (avdelning, enhet, eller liknande)

Antal personer:

- ☐ 1
☐ 2-4
☐ 5-9
☐ 10-19
☐ 20-49
☐ 50-99

C 3. Hur är könsfördelningen på Din arbetsplats?

- ☐ Det är flest kvinnor (minst 60% kvinnor)
☐ Ungefär lika (mellan 40 och 60% av vardera könet)
☐ Det är flest män (minst 60% män)

C 4. Är Din arbetsgivare?

- ☐ Privatägt företag
☐ Statlig myndighet
☐ Statligt ägt företag eller affärsdrivande verk
☐ Kommunal verksamhet/bolag
☐ Landsting eller landstingsägt bolag
☐ Ideell organisation
☐ Annan
☐ Har ingen arbetsgivare (äger själv eller är delägare i företaget)

C 5. Hur har följande arbetsvillkor förändrats för Din del under det senaste året?

	Minskat	Oförändrat	Ökat
Arbetsbelastning	☐	☐	☐
Tidspress i arbetet	☐	☐	☐
Arbetets svårighetsgrad	☐	☐	☐
Övertidsarbete	☐	☐	☐
Omväxling i arbetsuppgifter	☐	☐	☐
Kunskapskraven i arbetet	☐	☐	☐
Ansvar för de egna uppgifterna	☐	☐	☐
Möjligheter att utvecklas och lära nytt i arbetet	☐	☐	☐
Stöd och uppbackning när Du behöver	☐	☐	☐
Samarbetet på arbetsplatsen	☐	☐	☐
Delaktighet i verksamheten i stort	☐	☐	☐
Inflytande och kontroll över det egna arbetet	☐	☐	☐
Anställningstrygghet	☐	☐	☐
Lön i förhållande till arbetsinsatsen	☐	☐	☐
Möjligheten att förena yrkesarbete och privatliv	☐	☐	☐

C 6. Har det skett, eller pågår det, omorganisation på Ditt företag/organisation det senaste året?

- ☐ Nej
☐ Ja

Om ja, hur påverkas Du av omorganisationen?

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer ej
Det är utvecklande och lärorikt	☐	☐	☐
Jag kan inte utföra mina arbetsuppgifter så bra som jag skulle vilja	☐	☐	☐
Jag blir osäker på om min kompetens räcker	☐	☐	☐
Det innebär nya möjligheter för mig	☐	☐	☐
Jag blir osäker på om jag ska orka med	☐	☐	☐
Det blir jobbiga konflikter på arbetsplatsen	☐	☐	☐
Jag blir osäker på om jag får vara kvar	☐	☐	☐

C 7. Har antalet personer som arbetar på Ditt företag/organisation förändrats under det senaste året?

- ☐ Ja, antalet personer har minskat
☐ Antalet personer är oförändrat
☐ Ja, antalet personer har ökat

C 8. Förekommer det på Ditt företag/organisation möten där både anställda och arbetsledning diskuterar verksamheten?

- ☐ Sällan eller aldrig
☐ Ja, minst var tredje månad men bara med en del av de anställda
☐ Ja, minst var tredje månad med flertalet anställda

Hur stämmer följande påståenden?

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer ej
Jag får nödvändig information	☐	☐	☐
Andra får veta vad jag tycker	☐	☐	☐
Vi kan diskutera nya idéer, t ex för att förbättra verksamheten	☐	☐	☐
De ger mig möjlighet att påverka	☐	☐	☐
Jag ser ingen mening med dem	☐	☐	☐
Jag deltar ej	☐		

C 9. Har Du under senaste halvåret ...

	Ja	Nej
deltagit i fackligt möte?	☐	☐
diskuterat med Ditt fackliga ombud?	☐	☐
själv varit fackligt ombud?	☐	☐
varit medlem i facket?	☐	☐

C 10. Hur ser Du på fackets betydelse på Ditt företag/organisation?

- ☐ Mycket stor betydelse
☐ Stor betydelse
☐ Inte särskilt stor betydelse
☐ Ingen betydelse alls

C 11. Finns samordning av arbetet mellan olika arbetstagare och/eller arbetsgrupper på Din arbetsplats för att arbetet ska flyta bra?

- ☐ Inte alls tillräckligt
- ☐ Inte helt tillräckligt
- ☐ Tillräckligt
- ☐ Mer än tillräckligt
- ☐ Vet ej

C 12. Har Du överblick över vad som görs på arbetsplatsen? (t ex vad verksamheten går ut på och hur olika arbetsuppgifter hänger ihop)

- ☐ I liten grad/inte alls
- ☐ Till viss grad
- ☐ I hög grad
- ☐ I mycket hög grad

C 13. Om Du någon dag känner dig trött, hängig, stressad eller har värk, har Du möjlighet att anpassa Dina arbetsuppgifter till hur Du mår?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, delvis
- ☐ Ja, ganska mycket

C 14. Kan det på grund av arbetet vara svårt för Dig att stanna hemma om Du blir sjuk en eller två dagar?

- ☐ Nej, sällan
- ☐ Ja, ofta
- ☐ Ja, ibland

C 15. Har Du i ditt nuvarande arbete varit med om att Din arbetsförmåga varit begränsad under minst en vecka?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

Om ja, hade Du då möjlighet att anpassa arbetet till hur Du mår?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, ganska mycket

C 16. Tror Du att Du skulle kunna anpassa arbetet till hur Du mår om Din arbetsförmåga minskar under en längre period? (mer än en vecka)

- ☐ Nej
- ☐ Ja, ganska mycket
- ☐ Ja, delvis

C 17. Kan det på grund av arbetet vara svårt för dig att stanna hemma om Du blir sjuk några dagar upp till 2 veckor?

- ☐ Nej, sällan
- ☐ Ja, ofta
- ☐ Ja, ibland

C 18. Hur många gånger under det senaste året har det hänt att Du gått till arbetet fast Du egentligen borde stannat hemma på grund av hälsoskäl?

- ☐ Ingen gång
- ☐ En gång
- ☐ Ett flertal gånger
- ☐ Många gånger

D. ARBETSTRYGGHET

Det kommande avsnittet handlar om värdering och trygghet i arbetet.

D 1. I mitt nuvarande arbete är det så att:

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej	Instämmer inte helt	Instämmer inte alls
Jag känner att jag trivs på den här arbetsplatsen	☐	☐	☐	☐	☐
Jag lever för mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tycker att arbetet intar en central plats i mitt liv	☐	☐	☐	☐	☐
Jag tror att jag skulle kunna få ett annat arbete om jag blev arbetslös	☐	☐	☐	☐	☐
I stort sett trivs jag bra med det här arbetet	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för att bli arbetslös i framtiden	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta av de personliga mål jag sätter upp har med mitt arbete att göra	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har starka band knutna till mitt nuvarande arbete, som skulle vara svåra att klippa	☐	☐	☐	☐	☐
Jag oroar mig för att behöva sluta mitt arbete tidigare än jag skulle önska	☐	☐	☐	☐	☐
De flesta intressen jag har här i livet har med mitt arbete att göra	☐	☐	☐	☐	☐
Jag är tillfredsställd med min övergripande arbetssituation	☐	☐	☐	☐	☐
Flera av de viktigaste händelserna i mitt liv har med mitt nuvarande arbete att göra	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner mig orolig för att bli uppsagd under det närmaste året	☐	☐	☐	☐	☐
Jag känner mig nöjd med de arbetsuppgifter jag har	☐	☐	☐	☐	☐
Jag skulle önska en högre grad av anställningstrygghet	☐	☐	☐	☐	☐

D 2. När Du tänker på framtiden på Din arbetsplats, hur stor sannolikhet tror Du att det är att något av följande inträffar?

	Ingen alls	Mycket liten risk	Liten risk	Stor risk	Mycket stor risk
Att jag blir omplacerad inom arbetsplatsen	☐	☐	☐	☐	☐
Att arbetet förflyttas till annan ort	☐	☐	☐	☐	☐
Att arbetsuppgifterna förändras till det sämre	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får sämre karriärmöjligheter	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får sämre löneutveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får mindre flexibel arbetstid	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får mindre resurser för mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får mindre variation i arbetet	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får mindre möjlighet att påverka hur arbetet läggs upp	☐	☐	☐	☐	☐
Att jag får mindre möjligheter att påverka organisationsförändring	☐	☐	☐	☐	☐

Du som är förvärvsarbetande, gå vidare till fråga G1 på sidan 12.

E. INGEN ANSTÄLLNING

I detta avsnitt ställer vi frågor till Dig som inte förvärvsarbetar nu.

E 1. När slutade Du Ditt senaste arbete?

År

☐ Har aldrig haft något

E 2. Har Du tidigare deltagit i:

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder av något slag?

☐ Nej

☐ Ja, antal månader

Rehabilitering av något slag?

☐ Nej

☐ Ja, antal månader

Om ja, har denna åtgärd ökat Dina möjligheter att få ett nytt arbete?

☐ Nej

☐ Ja

☐ Vet ej

E 3. Vill Du ha ett arbete inom det närmaste året?

☐ Nej

☐ Ja

Om nej, vad är främsta anledningen till att Du inte vill ha arbete?

☐ Studier

☐ Pensionär

☐ Hälsoskäl

☐ Vård av barn

☐ Vård av anhörig, t ex barnbarn

☐ Hushållsarbete

☐ Små chanser att få arbete pga språksvårigheter

☐ Ungdomar ska ha jobb först

☐ Värnplikt

☐ Avvaktar nytt arbete/studier/värnplikt

☐ Vill vara ledig

☐ Ekonomiska skäl

☐ Kortare utlandsvistelse

☐ Annat _____

F. ARBETSSÖKANDE

F 1. Är Du arbetssökande?

- ☐ Ja
☐ Nej

Om ja, på vilka sätt söker Du arbete?

- ☐ Arbetsförmedling
☐ Arbetsgivare
☐ Annons
☐ Släkt och vänner
☐ Övrigt

Om ja, hur många veckor har Du varit arbetssökande?

veckor

Om nej, vad är främsta anledningen till att Du inte sökt arbete den senast månaden?

- ☐ Lämpligt arbete saknas på orten
☐ Små chanser att få arbete pga ålder eller språksvårigheter
☐ Ungdomar ska ha jobb först
☐ Värnplikt
☐ Avvaktar nytt arbete/studier/värnplikt
☐ Övrigt

F 2. Tror Du att Du kommer att kunna få en anställning inom sex månader?

- ☐ Ja, absolut
☐ Ja, kanske
☐ Vet ej
☐ Nej, antagligen inte
☐ Nej, absolut inte

F 3. Vad tror Du behövs för att Du ska få ett arbete?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Fler lediga arbeten på orten
☐ Jag måste flytta
☐ Jag behöver utbildning/praktik
☐ Jag behöver bättre självförtroende
☐ Jag behöver barnomsorg eller annat socialt stöd
☐ Jag behöver förändra min livssituation
☐ Bättre hälsa
☐ Förändrad attityd hos arbetsgivarna vad gäller:

Flera alternativ kan anges

- ☐ kön
☐ ålder
☐ ursprung
☐ dålig hälsa
☐ funktionshinder
☐ sexuell läggning

☐ Annat _____

Du som inte förvärvsarbetar, gå vidare till fråga H 4 på sidan 16.

G. FYSISK ARBETSMILJÖ

Frågorna i det följande avsnittet fokuserar på den fysiska arbetsmiljön i Ditt nuvarande arbete.

*Kryssa i aktuell ruta för frågorna
G1–G8 på skalan 0–10*

Hur stor del av Din arbetstid ...

Inte alls/Ingen alls

Hela tiden

G 1. har Du ett stillasittande arbete?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 2. har Du ett stillasittande arbete som är så bundet att Du inte kan resa dig upp när Du själv vill?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 3. använder Du datorutrustning? (se exempel från fråga H9)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 4. arbetar Du vid en bildskärm?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 5. arbetar Du på golv/sits som vibrerar? (t ex bil, båt, flyg, traktor, truck)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 6. arbetar Du med handhållna maskiner som vibrerar eller skakar? (t ex bormaskin, slipmaskin, bultpistol, motorsåg, spakar, rattar eller liknande)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 7. har Du ett stående arbete där Du rör Dig inom en begränsad yta? (t ex stående receptions-, kassa-, vård-, städarbete, tandvård mm)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 8. har Du ett rörligt arbete där Du går långt och mycket? (t ex förflyttningar – inom och mellan vårdavdelningar, byggarbetsplatser mm)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

G 9. Använder Du datautrustning av följande slag i Ditt arbete?

Flera alternativ kan anges

	☐ Nej	☐ Ja
Kassa-apparat/kassadator (som är ansluten till en dator)		☐
Persondator, dataterminal eller motsvarande		☐
Programmerbar verktygsmaskin		☐
Utrustning för datastyrning av produktionsprocesser		☐
Utrustning för datoriserad kontroll- eller mätapparatur		☐

Annan datautrustning: _____

Om ja, vilken typ av utrustning använder Du i arbetet med datorn?

Mus	☐
Rullboll, pekplatta, styrpinne, styrspak, joystick el likn.	☐
Tangentbord	☐
Streckkodsläsare	☐
Annat: _____	

	Nästan inte alls/aldrig	1-3 dagar per månad	En dag per vecka	2-4 dagar per vecka	Varje arbetsdag
G 10. Utför Du precisionsarbete sammanlagt mer än 2 timmar per dag? (t ex finmekaniskt arbete, urmakeriarbete, arbete som tandtekniker)	☐	☐	☐	☐	☐
G 11. Utför Du arbetsuppgifter där händerna är placerade i eller ovanför axelhöjd under sammanlagt mer än 1 timme per dag? (t ex takarbete, underhåll, städuppgifter)	☐	☐	☐	☐	☐
G 12. Utför Du arbetsuppgifter där händerna är placerade under knähöjd under sammanlagt mer än 1 timme per dag? (t ex golvarbete, markarbete)	☐	☐	☐	☐	☐
G 13. Händer det, att Du i Ditt arbete böjer eller vrider kroppen på samma sätt många gånger i timmen?	☐	☐	☐	☐	☐

	Nästan inte alls/aldrig	1-3 dagar per månad	En dag per vecka	2-4 dagar per vecka	Varje arbetsdag
G 14. Händer det, att Du i Ditt arbete utför samma hand eller fingerrörelser många gånger i minuten under sammanlagt minst 2 timmar om dagen? (t ex maskinskrivning, sortering)	☐	☐	☐	☐	☐
G 15. Lyfter, bär eller hanterar Du bördor som väger 1-5 kg? (t ex varor, pärmar, böcker, mjölkpaket, spädbarn mm)	☐	☐	☐	☐	☐
G 16. Lyfter, bär eller hanterar Du föremål eller personer som väger 5-15 kg? (t ex lite tyngre föremål eller vid vård av småbarn mm)	☐	☐	☐	☐	☐
G 17. Lyfter, bär eller hanterar Du föremål eller personer som väger mer än 15 kg? (t ex tyngre föremål eller vid vård av personer mm)	☐	☐	☐	☐	☐

G 18. Hur kroppsligt ansträngande upplever Du vanligtvis Ditt ordinarie och Ditt ev. ytterligare arbete?

Kryssa för aktuell siffra på skalan.

6 innebär ingen ansträngning alls - t ex ligga på sängen.

20 är maximal ansträngning - t ex springa det fortaste man kan en längre sträcka.

Ordinarie arbete:

☐ 6	Mycket, mycket lätt
☐ 7	
☐ 8	Mycket lätt
☐ 9	
☐ 10	Ganska lätt
☐ 11	
☐ 12	
☐ 13	Något ansträngande
☐ 14	
☐ 15	Ansträngande
☐ 16	
☐ 17	
☐ 18	Mycket ansträngande
☐ 19	
☐ 20	Mycket, mycket ansträngande

Eventuellt ytterligare arbete: (se fråga C16 på sid. 5)

☐ 6
☐ 7
☐ 8
☐ 9
☐ 10
☐ 11
☐ 12
☐ 13
☐ 14
☐ 15
☐ 16
☐ 17
☐ 18
☐ 19
☐ 20

H. KEMISK/FYSIKALISK ARBETSMILJÖ

H 1. Utsätts Du för något av detta i Ditt arbete?

[illegible]

H 2. Hur är de rent fysiska förhållandena i Din arbetsmiljö? (t.ex. buller, belysning, luftföroreningar, olycksfallsrisker)

Kryssa för aktuell siffra på skalan

Mycket dåliga 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Mycket bra

H 3. Använder Du skyddshandskar i Ditt arbete?

- ☐ Aldrig
- ☐ Mindre än 2 tim/dag
- ☐ 2-4 tim/dag
- ☐ 4-6 tim/dag
- ☐ Mer än 6 tim/dag

Om ja, vilken handske använder Du?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Plast (t ex PVC, polyeten)
- ☐ Gummi/naturgummi (latex)
- ☐ Syntetgummi (t ex neopren)
- ☐ Tyg
- ☐ Läder
- ☐ Annan, _____
- ☐ Vet ej

H 4. Hur många gånger tvättar Du händerna i genomsnitt per dag? Räkna både i arbetet och på fritiden

- ☐ 1-5 gånger
- ☐ 6-10 gånger
- ☐ 11-20 gånger
- ☐ Mer än 20 gånger

H 5. Hur många gånger använder Du tvål när Du tvättar händerna i genomsnitt per dag? Räkna både i arbetet och på fritiden

- ☐ 1-5 gånger
- ☐ 6-10 gånger
- ☐ 11-20 gånger
- ☐ Mer än 20 gånger

**H 6. Använder Du skyddshandskar vid våt-
arbete i hemmet?**

- ☐ Aldrig
- ☐ Mindre än 1 tim per dag
- ☐ 1 timme per dag eller mer

Om ja, vilken handske använder Du?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Plast (t ex PVC, polyeten)
- ☐ Gummi/naturgummi (latex)
- ☐ Syntetgummi (t ex neopren)
- ☐ Annan, _____
- ☐ Vet ej

H 7. Får Du hudbesvär av handskar?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

Om ja, vilken typ av hudbesvär?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Eksem
- ☐ Nässelutslag
- ☐ Klåda
- ☐ Rodnad
- ☐ Torr och narig hud

Vilken handske får Du besvär av?

Flera alternativ kan anges

☐ Plast (t ex PVC, polyeten)	☐ Tyg
☐ Gummi/naturgummi (latex)	☐ Läder
☐ Syntetgummi (t ex neopren)	☐ Vet ej
☐ Alla typer av handskar	
☐ Annan, _____	

H 8. Finns det diskmaskin i Din bostad?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

***Du som är inte förvärvsarbetar
gå vidare till SF-36 på sidan 19.***

I. PSYKOSOCIAL ARBETSMILJÖ

	Nej, aldrig	Sällan	Ibland	Ja, oftast	Ja, alltid
I 1. Tycker Du att Du får hjälp och stöd av Dina överordnade då Du har svårigheter i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐
I 2. Tycker Du att Du får hjälp och stöd av Dina arbetskamrater då Du har svårigheter i arbetet?	☐	☐	☐	☐	☐

	Nej, aldrig	Nej, sällan	Ja, ibland	Ja, ofta
I 3. Kräver Ditt arbete att Du arbetar mycket fort?	☐	☐	☐	☐
I 4. Kräver Ditt arbete att Du arbetar mycket hårt?	☐	☐	☐	☐
I 5. Kräver Ditt arbete en för stor arbetsinsats?	☐	☐	☐	☐
I 6. Har Du tillräckligt med tid för att hinna med arbetsuppgifterna?	☐	☐	☐	☐
I 7. Förekommer det ofta motstridiga krav i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐
I 8. Får Du lära Dig nya saker i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐
I 9. Kräver Ditt arbete skicklighet?	☐	☐	☐	☐
I 10. Kräver Ditt arbete påhittighet?	☐	☐	☐	☐
I 11. Innebär Ditt arbete att man gör samma sak om och om igen?	☐	☐	☐	☐
I 12. Har Du frihet att bestämma <i>hur</i> Ditt arbete skall utföras?	☐	☐	☐	☐
I 13. Har Du frihet att bestämma <i>vad</i> som skall utföras i Ditt arbete?	☐	☐	☐	☐

I 14. Förkommer mobbing på Din arbetsplats?

- ☐ Nej
- ☐ Ja
- ☐ Vet ej

I 15. Är eller har Du varit utsatt för mobbing på Din arbetsplats under de senaste 12 månaderna?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

I 16. Är Du utsatt för våld eller hot om våld i Ditt arbete?

- ☐ Varje dag
- ☐ Ett par dagar per vecka
- ☐ En dag per vecka
- ☐ Några gånger de sista 3 månaderna
- ☐ Någon gång de sista 3 månaderna
- ☐ Någon gång de sista 12 månaderna
- ☐ Inte alls

I 17. Är Du/har Du under det senaste året varit utsatt för sexuella trakasserier från någon/några på Din arbetsplats?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, från chefer och överordnade
- ☐ Ja, från arbetskamrater
- ☐ Ja, från andra personer (t ex elever eller kunder)

Hälsoenkät (SF-36)

Instruktion: Detta formulär innehåller frågor om hur Du ser på Din hälsa. Informationen skall hjälpa till att följa hur Du mår och fungerar i Ditt dagliga liv. Besvara frågorna genom att sätta ett kryss i den ruta Du tycker stämmer bäst in på Dig. Om Du är osäker, kryssa ändå i den ruta som känns riktigast.

1. I allmänhet, skulle Du vilja säga att Din hälsa är:	Utmärkt ☐ 1	Mycket god ☐ 2	God ☐ 3	Någorlunda ☐ 4	Dålig ☐ 5
2. <u>Jämfört med för ett år sedan</u> , hur skulle Du vilja bedöma Ditt allmänna hälsotillstånd <u>nu</u> ?	Mycket bättre nu än för ett år sedan ☐ 1	Något bättre nu än för ett år sedan ☐ 2	Ungefär detsamma ☐ 3	Något sämre nu än för ett år sedan ☐ 4	Mycket sämre nu än för ett år sedan ☐ 5

3. De följande frågorna handlar om aktiviteter som Du kan tänkas utföra under en vanlig dag. Är Du på grund av ditt hälsotillstånd begränsad i dessa aktiviteter <u>nu</u> ? Om så är fallet, hur mycket?	Ja, mycket begränsad ☐ 1	Ja, lite begränsad ☐ 2	Nej, inte alls begränsad ☐ 3
(a) Ansträngande aktiviteter, som att springa, lyfta tunga saker, delta i ansträngande sporter	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(b) Måttligt ansträngande aktiviteter, som att flytta ett bord, dammsuga, skogs promenader eller trädgårdsarbete	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(c) Lyfta eller bära matkassar	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(d) Gå uppför flera trappor	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(e) Gå uppför en trappa	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(f) Böja Dig eller gå ner på knä	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(g) Gå mer än två kilometer	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(h) Gå några hundra meter	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(i) Gå hundra meter	☐ 1	☐ 2	☐ 3
(j) Bada eller klä på Dig	☐ 1	☐ 2	☐ 3

4. Under de <u>senaste fyra veckorna</u> , har Du haft något av följande problem i Ditt arbete eller med andra regelbundna dagliga aktiviteter <u>som en följd av Ditt kroppsliga hälsotillstånd</u> ?	Ja ☐ 1	Nej ☐ 2
(a) Skurit ned den tid Du normalt ägnat åt arbete eller andra aktiviteter	☐ 1	☐ 2
(b) Uträttat mindre än Du skulle önskat	☐ 1	☐ 2
(c) Varit hindrad att utföra vissa arbetsuppgifter eller andra aktiviteter	☐ 1	☐ 2
(d) Haft svårigheter att utföra Ditt arbete eller andra aktiviteter (t ex genom att det krävde extra ansträngning)	☐ 1	☐ 2

5. Under de <u>senaste fyra veckorna</u> , har Du haft något av följande problem i Ditt arbete eller med andra regelbundna dagliga aktiviteter <u>som en följd av känslomässiga problem</u> (som t ex nedstämdhet eller ångslan)?	Ja ☐ 1	Nej ☐ 2
(a) Skurit ned den tid Du normalt ägnat åt arbete eller andra aktiviteter	☐ 1	☐ 2
(b) Uträttat mindre än Du skulle önskat	☐ 1	☐ 2
(c) Inte utfört arbete eller andra aktiviteter så noggrant som vanligt	☐ 1	☐ 2

		<i>Inte alls</i>	<i>Lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>	
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	
6.	Under de <u>senaste fyra</u> <u>veckorna</u> , i vilken utsträckning har Ditt kroppsliga hälsotillstånd eller Dina känslomässiga problem stört Ditt vanliga umgänge med anhöriga, vänner, grannar eller andra?						
		<i>Ingen</i>	<i>Mycket lätt</i>	<i>Lätt</i>	<i>Måttlig</i>	<i>Svår</i>	<i>Mycket svår</i>
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
7.	Hur mycket <u>värk</u> eller <u>smärta</u> har Du haft under de <u>senaste fyra</u> <u>veckorna</u> ?						
		<i>Inte alls</i>	<i>Lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>	
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	
8.	Under de <u>senaste fyra</u> <u>veckorna</u> , hur mycket har <u>värken</u> eller <u>smärtan</u> stört Ditt normala arbete (innefattar både arbete utanför hemmet och hushållssysslor)?						

9. Frågorna här handlar om hur Du känner Dig och hur Du haft det under de senaste fyra veckorna. Ange för varje fråga det svarsalternativ som bäst beskriver hur Du känt Dig.

		<i>Hela tiden</i>	<i>Största delen av tiden</i>	<i>En hel del av tiden</i>	<i>En del av tiden</i>	<i>Lite av tiden</i>	<i>Inget av tiden</i>
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
Hur stor del av tiden under <u>de senaste fyra</u> <u>veckorna</u> ...							
(a) ...har Du känt Dig riktigt pigg och stark?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(b) ...har Du känt Dig mycket nervös?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(c) ...har Du känt Dig så nedstämd att ingenting kunnat muntra upp Dig?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(d) ...har Du känt dig lugn och harmonisk?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(e) ...har Du varit full av energi?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(f) ...har Du känt Dig dystert och ledsen?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(g) ...har Du känt Dig utsliten?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(h) ...har Du känt Dig glad och lycklig?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
(i) ...har Du känt Dig trött?		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6

		<i>Hela tiden</i>	<i>Största delen av tiden</i>	<i>En del av tiden</i>	<i>Lite av tiden</i>	<i>Inget av tiden</i>
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
10.	Under de <u>senaste fyra</u> <u>veckorna</u> , hur stor del av tiden har Ditt kroppsliga hälsotillstånd eller Dina känslomässiga problem stört Dina möjligheter att umgås (t ex hälsa på släkt, vänner, etc)?					

11. Välj det svarsalternativ som bäst beskriver hur mycket vart och ett av följande påståenden STÄMMER eller INTE STÄMMER in på Dig.

		<i>Stämmer precis</i>	<i>Stämmer ganska bra</i>	<i>Osäker</i>	<i>Stämmer inte särskilt bra</i>	<i>Stämmer inte alls</i>
		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(a)	Jag verkar ha lite lättare att bli sjuk än andra människor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(b)	Jag är lika frisk som vem som helst av dem jag känner	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(c)	Jag tror min hälsa kommer att bli sämre	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(d)	Min hälsa är utmärkt	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

J. HÄLSA

Vi frågar både om allmänt hälsotillstånd och om specifika besvär och sjukdomar som är vanligt förekommande bland befolkningen, såsom besvär från rörelseorganen, hudbesvär och allergi, samt bristande psykiskt välbefinnande.

J 1. Hur har Din hälsa varit tidigare under livet?

Markera med kryss i de aktuella rutorna

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Utmärkt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mycket god	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
God	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Någorlunda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dålig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

J 2. Har Du under de senaste 3 månaderna haft något/några av nedanstående besvär/symtom?

	Ja, ofta (varje vecka)	Ja, ibland	Nej, aldrig
Trött	☐	☐	☐
Tung i huvudet	☐	☐	☐
Huvudvärk	☐	☐	☐
Illamående	☐	☐	☐
Koncentrationssvårigheter	☐	☐	☐
Yrsel	☐	☐	☐
Andfådd	☐	☐	☐
Sömnproblem	☐	☐	☐
Hjärtklappning	☐	☐	☐
Sveda i magen	☐	☐	☐
Förkylning	☐	☐	☐
Hosta	☐	☐	☐

J 3. Har Du någon varaktigt sjukdom/handikapp eller besvär?

Flera alternativ kan anges

- ☐ Nej
- ☐ Graviditetsrelaterade besvär
- ☐ Hjärt-kärlsjukdom, onormalt blodtryck
- ☐ Astma/luftvägsbesvär/hösnuva
- ☐ Hudsjukdom (t ex eksem, hudallergi, psoriasis)
- ☐ Sjukdom/smärta i muskler, leder, bindväv
- ☐ Neurologisk sjukdom
- ☐ Psykiska besvär/sjukdom
- ☐ Endokrinologisk sjukdom, (t ex diabetes, struma)
- ☐ Tumörsjukdom
- ☐ Magbesvär
- ☐ Gynekologiska besvär, mensvärk, klimakteriebesvär
- ☐ Syn-/hörselnedsättning
- ☐ Annan sjukdom eller handikapp, vad? _____

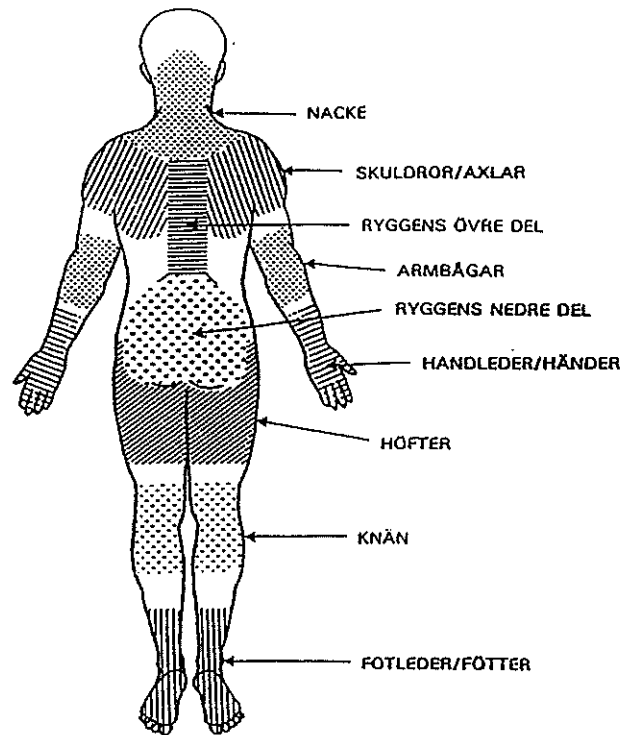
J 4. Använder Du receptbelagt läkemedel regelbundet? (mer än en gång/månad)

- ☐ Nej
- ☐ Ja

J 5. Har Du under de senaste 12 månaderna deltagit regelbundet i någon behandling?

(t ex sjukgymnastik, arbetsterapi, ljusbehandling mot hudsjukdom, ljusbehandling mot depression eller psykoterapi/samtal)

- ☐ Nej
- ☐ Ja

J 6. Har Du haft besvär (smärta, värk, obehag) någon gång under de senaste 3 månaderna i någon av de kroppsregioner bilden visar?

☐ Nej

☐ Ja

Om ja, i:

Nacke	☐	Ryggens övre del (bröstryggen)	☐
Skuldror/axlar	☐ i höger skuldra/axel	Ryggens nedre del (ländrygg/korsrygg)	☐
	☐ i vänster skuldra/axel	En höft eller båda höfterna	☐
	☐ i båda skuldror/axlar	Ett knä eller båda knäna	☐
Armbågar	☐ i höger armbåge	En fotled/fot eller båda fotlederna/fötterna	☐
	☐ i vänster armbåge		
	☐ i båda armbågarna		
Handleder/händer	☐ i höger handled/hand		
	☐ i vänster handled/hand		
	☐ i båda handlederna/ händerna		

J 7. Har Du torr hud?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 8. Får Du klåda när Du svettas?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 9. Har Du haft eksem som barn?

- ☐ Nej
☐ Ja

Om ja, har Du fått någon typ av yrkesrådgivning p g a Ditt eksem?

- ☐ Nej
☐ Ja, jag har fått yrkesrådgivning av:

Flera alternativ kan anges

☐ Skola (t ex yrkesvägledare, lärare, skolsköterska/läkare)

☐ Läkare

☐ Arbetsförmedling

☐ Annan, _____

Om ja, har yrkesrådgivningen påverkat Ditt yrkesval?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 10. Har Du någon gång haft astma?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 11. Har Du någon gång haft hösnuva?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 12. Är Du allergisk mot nickel?

- ☐ Nej
☐ Ja, diagnosen har ställts genom lapptest
(vanligen på ryggen) hos hudläkare
☐ Ja, men jag har inte blivit lapptestad

J 13. Har Du tagit hål i öronen?

- ☐ Nej
☐ Ja,
jag har sammanlagt (antal) hål i öronen

J 14. Har Du tagit hål i annan kroppsdel än öronen (piercing)?

- ☐ Nej
☐ Ja

Om ja, på hur många ställen är Du "piercad"?

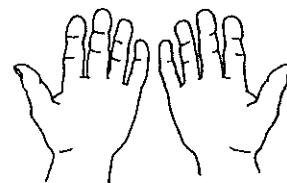
(antal) ställen

J 15. Får Du eksem av parfym/parfymerade hudvårdsprodukter?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 16. Har Du ofta torr och narig hud på händerna?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 17. Har Du ofta rodnad och/eller torr/fjällande hud mellan fingrarna?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 18. Har Du eller har Du haft handeksem?

- ☐ Nej
☐ Ja, handeksemet började år

Om nej, gå vidare till fråga J 26, sid 26.

J 19. Har Du under de senaste 12 månaderna vid något tillfälle haft handeksem?

- ☐ Nej,
senast jag hade handeksem var år

--	--	--	--
- ☐ Ja

J 20. Har Du sökt läkare för Ditt handeksem?

- ☐ Nej
☐ Ja

J 21. Har Du blivit lapptestad (vanligen på ryggen) hos hudläkare, med anledning av handeksemet?

- ☐ Nej
☐ Ja, jag har blivit lapptestad år

--	--	--	--

Om ja, mot vilket/vilka ämnen var Du allergisk?

J 22. Vilka är de viktigaste försämrande faktorerna för Ditt handeksem utanför arbetet?

Markera högst tre alternativ

- ☐ Bilvård/-reparation
☐ Diskning för hand
☐ Handarbete
☐ Hantering av mynt
☐ Hobbymålning/-keramik
☐ Idrott
☐ Matlagning/bakning
☐ Målning
☐ Städning
☐ Trädgårdsarbete, bär-/svampplockning
☐ Tvätt av kläder för hand
☐ Vård av barn
☐ Annan aktivitet: _____
☐ Vet ej

J 23. Har Du bytt arbetsuppgifter/yrke p g a handeksem?

- ☐ Nej
☐ Ja, jag har bytt bort följande arbetsuppgift(er):

- ☐ Ja, jag har bytt bort följande yrke(n):

J 24. Blev Ditt handeksem bättre efter byte av arbetsuppgifter?

- ☐ Nej
☐ Ja
☐ Vet ej

J 25. Blev Ditt handeksem bättre efter byte av yrke?

- ☐ Nej
☐ Ja
☐ Vet ej

Här följer ett antal frågor som rör Ditt välbefinnande och hur Du känt Dig den senaste tiden.
Kryssa i den ruta som bäst motsvarar hur Du känt Dig de senaste veckorna.

J 26. Har Du:

	Aldrig	Ibland	Ganska ofta	Hela tiden
Kunnat koncentrera Dig på vad Du gör?	☐	☐	☐	☐
Haft svårt att sova på grund av oro?	☐	☐	☐	☐
Känt att Du har en betydelsefull roll i vad som händer?	☐	☐	☐	☐
Känt Dig kapabel att fatta beslut?	☐	☐	☐	☐
Känt Dig väldigt pressad?	☐	☐	☐	☐
Kunnat klara av de dagliga problemen?	☐	☐	☐	☐
Känt Dig rätt så lycklig med tanke på omständigheterna?	☐	☐	☐	☐
Känt att Du inte kan komma över svårigheter?	☐	☐	☐	☐
Känt Dig olycklig och nedstämd?	☐	☐	☐	☐
Börjat förlora Ditt självförtroende?	☐	☐	☐	☐
Börjat tänka på Dig själv som en värdelös person?	☐	☐	☐	☐
Kunnat ha glädje av vardagslivets aktiviteter?	☐	☐	☐	☐

J 27. Brukar Du kunna se en lösning på problem och svårigheter som andra finner svårlösta?

- ☐ Mycket ofta
☐ Ganska ofta
☐ Ibland
☐ Ganska sällan
☐ Aldrig

J 28. Brukar Du känna att Ditt dagliga liv är en källa till personlig tillfredsställelse?

- ☐ Mycket ofta
☐ Ganska ofta
☐ Ibland
☐ Ganska sällan
☐ Aldrig

J 29. Brukar Du känna att saker händer i Ditt dagliga liv som är svåra att förstå?

- ☐ Mycket ofta
☐ Ganska ofta
☐ Ibland
☐ Ganska sällan
☐ Aldrig

J 30. Har Du under de senaste två åren varit med om en allvarlig förlust eller kris i familjen eller bland andra närstående?

- ☐ Nej
☐ Ja

K. FAMILJEN OCH FRITIDEN

De första 9 frågorna (K1 - K8) i detta avsnitt besvaras av Dig som lever med en partner.

K 1. Förvärvsarbetar Din partner?

- ☐ Ja, heltid
- ☐ Ja, deltid
- ☐ Nej

K 2. Vilken av följande utbildningar har Din partner fullföljt? (ange den "högsta" utbildningen eller den Din partner gick sist)

- ☐ Folkskola/grundskola/realskola/flickskola
- ☐ Fackskola/yrkesskola
- ☐ Praktiskt gymnasium
- ☐ Teoretiskt gymnasium
- ☐ Folkhögskola
- ☐ Universitet eller högskola
- ☐ Annan

K 3. Vem har huvudansvaret för familjens försörjning?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern

K 4. Vem har huvudansvaret för att hem och familj fungerar?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern

K 5. Vem har det mest krävande förvärvsarbetet?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern
- ☐ Enbart jag förvärvsarbetar
- ☐ Enbart partnern förvärvsarbetar

K 6. Vem har det mest stimulerande förvärvsarbetet?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern
- ☐ Enbart jag förvärvsarbetar
- ☐ Enbart partnern förvärvsarbetar

K 7. Vem har det mest krävande hem- och familjearbetet?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern

K 8. Vem har det mest stimulerande hem- och familjearbetet?

- ☐ Jag
- ☐ Båda lika
- ☐ Partnern

Besvara frågorna K 9 - K 17 utifrån hur det ser ut en arbetsdag och en ledig dag

Arbetsdag (t ex igår)

K 9. Hur många timmar använder Du vanligtvis för hem- och hushållsarbete en normal arbetsdag? (inköp, underhåll av hus, bil mm, matlagning, städning, barnomsorg, vård av anhörig mm)

- ☐ Nästan ingen tid alls
☐ 20-30 min per dag
☐ Ca 1 timme per dag
☐ 1-2 timmar per dag
☐ 2-5 timmar per dag
☐ Mer än 5 timmar per dag

Ledig dag (t ex i söndags)

K 10. Hur många timmar använder Du vanligtvis för hem- och hushållsarbete en normal ledig dag? (inköp, reparationer av hus, bil mm, matlagning, städning, barnomsorg, vård av anhörig mm)

- ☐ Lite, mindre än 1 tim per dag
☐ Ca 1 timme per dag
☐ 1-2 timmar per dag
☐ 2-5 timmar per dag
☐ 5-8 timmar per dag
☐ Mer än 8 tim per dag

Arbetsdag (t ex igår)

K11. Hur många timmar använder Du vanligtvis för andra tidsbundna aktiviteter en normal arbetsdag? (föreningsarbete, kurser, studier, djurskötsel mm)

- ☐ Nästan ingen tid alls
☐ 20-30 min per dag
☐ Ca 1 timme per dag
☐ 1-2 timmar per dag
☐ 2-5 timmar per dag
☐ Mer än 5 timmar per dag

Ledig dag (t ex i söndags)

K 12. Hur många timmar använder Du vanligtvis för andra tidsbundna aktiviteter en normal ledig dag? (föreningsarbete, kurser, studier, djurskötsel mm)

- ☐ Lite, mindre än 1 tim per dag
☐ Ca 1 timme per dag
☐ 1-2 timmar per dag
☐ 2-5 timmar per dag
☐ 5-8 timmar per dag
☐ Mer än 8 tim per dag

K 13. Hur kroppsligt ansträngande upplever Du vanligtvis Ditt obetalda arbete på en arbetsdag, respektive på en ledig dag?

Kryssa för aktuell siffra på skalan. 6 innebär ingen ansträngning alls - t ex ligga på sängen. 20 är maximal ansträngning - t ex springa det fortaste man kan en längre sträcka.

Arbetsdag:

Ledig dag:

☐ 6	Mycket, mycket lätt	☐ 6
☐ 7		☐ 7
☐ 8	Mycket lätt	☐ 8
☐ 9		☐ 9
☐ 10	Ganska lätt	☐ 10
☐ 11		☐ 11
☐ 12		☐ 12
☐ 13	Något ansträngande	☐ 13
☐ 14		☐ 14
☐ 15	Ansträngande	☐ 15
☐ 16		☐ 16
☐ 17		☐ 17
☐ 18	Mycket ansträngande	☐ 18
☐ 19		☐ 19
☐ 20	Mycket, mycket ansträngande	☐ 20

Arbetsdag (t ex igår)

K 14. Hur mycket tid använder Du vanligtvis för stillasittande fritid/rekreation en normal arbetsdag? (t ex titta på TV, läsa, äta, umgås)

- ☐ Nästan ingen tid alls
- ☐ 20-30 min per dag
- ☐ Ca 1 timme per dag
- ☐ 1-2 timmar per dag
- ☐ Mer än 2 tim per dag

Ledig dag (t ex i söndags)

K 15. Hur mycket tid använder Du vanligtvis för stillasittande fritid/rekreation en normal ledig dag? (t ex titta på TV, läsa, äta, umgås)

- ☐ Lite, mindre än 1 tim per dag
- ☐ Ca 1 timme per dag
- ☐ 1-2 timmar per dag
- ☐ 2-4 timmar er dag
- ☐ Mer än 4 tim per dag

Arbetsdag (t ex igår)

K 16. Hur mycket tid använder Du vanligtvis för andra rekreatiönsaktiviteter en normal arbetsdag? (t ex bio, teater, konserter, föredrag, sportevenemang, egna fysiska aktiviteter som t ex promenader mm)

- ☐ Nästan ingen tid alls
- ☐ 20-30 min per dag
- ☐ Ca 1 timme per dag
- ☐ 1-2 timmar per dag
- ☐ Mer än 2 tim per dag

Ledig dag (t ex i söndags)

K 17. Hur mycket tid använder Du vanligtvis för andra rekreatiönsaktiviteter en normal ledig dag? (t ex bio, teater, konserter, föredrag, sportevenemang, egna fysiska aktiviteter som t ex promenader mm)

- ☐ Lite, mindre än 1 tim per dag
- ☐ Ca 1 timme per dag
- ☐ 1-2 timmar per dag
- ☐ 2-4 timmar per dag
- ☐ Mer än 4 tim per dag

K 18. Händer det att Du har svårt att få tiden att gå på Din fritid?

- ☐ Ofta
- ☐ Ibland
- ☐ Sällan
- ☐ Aldrig

K 19. Händer det att Du inte alls får någon tid för Dig själv?

- ☐ Ofta
- ☐ Ibland
- ☐ Sällan
- ☐ Aldrig

K 20. Hur är barnomsorgen för barnet/barnen ordnad? (besvaras av Dig som har förskolebarn i Ditt hushåll)

- ☐ Jag tar själv hand om barnet/barnen
- ☐ Min partner tar hand om barnet/barnen
- ☐ Daghem
- ☐ Dagmamma
- ☐ Släkting
- ☐ Annan lösning

K 21. Hur bor Du för närvarande?

- ☐ Inneboende/hyresrum
- ☐ Husvagn eller annan ej permanent bostad
- ☐ Lägenhet i andra hand/rivningskontrakt
- ☐ Lägenhet med förstahandskontrakt (hyresrätt, bostadsrätt mm)
- ☐ Radhus/villa

K 21. Hur ofta händer det att ...

	Aldrig	Mycket sällan	Emellanåt	Ofta	Ständigt
Ditt arbete eller karriär inkräktar på sysslor i Ditt privatliv? (t ex trädgårdsarbete, inhandling, att betala räkningar)	☐	☐	☐	☐	☐
Ditt arbete eller karriär hindrar Dig från att tillbringa den tid som Du skulle önska med familj eller vänner?	☐	☐	☐	☐	☐
Ditt privata liv begränsar Dina möjligheter att t ex hinna till arbetet i tid, att sköta jobbet eller att arbeta övertid	☐	☐	☐	☐	☐
Ditt privata liv hindrar Dig från att satsa den tid Du skulle önska på jobb och karriär?	☐	☐	☐	☐	☐

K 22. Hur ofta brukar Du ...

	Flera gånger i veckan	Någon gång i veckan	Någon gång i månaden	Någon gång i kvartalet	Någon enstaka gång	Mera sällan el aldrig
träffa och vara tillsammans med någon av Dina grannar?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
träffa och vara tillsammans med någon arbetskamrat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
träffa och vara tillsammans med släktingar?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
träffa och vara tillsammans med andra vänner och bekanta?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

L. LIVSSTIL

Frågorna i följande stycke handlar om livsstil.

L 1. Röker Du?

- ☐ Har aldrig rökt
- ☐ Slutade röka år
- ☐ Röker någon gång då och då
- ☐ Röker färre än 10 cigaretter/dag
- ☐ Röker 10-20 cigaretter/dag,
- ☐ Röker mer än 20 cigaretter/dag

Hur många år har Du rökt sammanlagt?

år

L 2. Drack Du alkohol i förra veckan?

- ☐ Nej
- ☐ Ja

Om ja, ungefär hur mycket alkohol drack Du?

Starköl, antal cl

Vin, antal cl

Starksprit, antal cl

L 3. Ägnar du Dig på Din fritid åt motion av något slag? (som motion räknas idrott, konditionsträning, gymnastik, dans, promenader, cykling mm under minst 30 minuter per tillfälle.)

- ☐ Nej
- ☐ Ja

Om ja, åt vad?

L 4. I vilken omfattning har Du vid de olika tidpunkterna nedan utövat någon motion?

(som motion räknas idrott, konditionsträning, gymnastik, dans, promenader, cykling mm under minst 30 minuter per tillfälle.)

	Någon enstaka gång	1 gång per vecka	2-4 ggr per vecka	5 ggr eller mer per vecka
Senaste tre månaderna	☐	☐	☐	☐
För ett år sedan	☐	☐	☐	☐

L 5. Hur mycket väger Du?

kg

L 6. Hur lång är Du?

cm

SKRIV GÄRNA DINA KOMMENTARER HÄR NEDAN

UTLOTTNING AV VINSTER

OM DU VINNER, VILKEN VINST VILL DU HELST HA?

- ☐ 1. Blandade lotter (penninglotter, trisslotter mm) värda 900 kronor
- ☐ 2. Presentkort på livsmedel värt 900 kronor
- ☐ 3. Elektrisk rachlettgrill
- ☐ 4. Slipmaskin "Mouse"
- ☐ 5. Presentkort på CD-skivor, värt 900 kronor
- ☐ 6. Sparkcykel, typ "Scooter"
- ☐ 7. Presentkort på böcker värt 900 kronor

Ditt namn har valts ut helt slumpmässigt ur Östergötlands befolkning. Urvalet har gjorts vid Hälsouniversitetet i Linköping. Dina svar är naturligtvis skyddade. När resultaten presenteras kommer det att ske i form av tabeller, vilket gör att ingen kan se hur just Du svarat. För att inte göra den här enkäten längre med ytterligare frågor hämtar vi även uppgifter från andra statistikällor. De register som är aktuella är AMS Sökanderegister, Statistiska Centralbyråns register Registret över totalbefolkningen, Inkomst- och förmögenhetsregistret, Utbildningsregistret och Sysselsättningsregistret. Från Riksförsäkringsverket hämtar vi information om sjukfrånvaro. Uppgifterna är skyddade enligt sekretesslagen (SFS 1980:100) och ingen utom de som arbetar på Arbetslivsinstitutet med den här studien kan ta del av Dina svar. Löpnumret är till för att vi skall kunna pricka av enkäten när Du skickat in den. Om Du inte vill ge Ditt tillstånd till detta, var snäll och skriv det här. Ange då gärna vilken typ av information Du inte vill att vi hämtar in.

ETT HJÄRTLIGT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

**VAR VÄNLIG OCH ÅTERSÄND DET IFYLLDA FORMULÄRET I DET
MEDFÖLJANDE PORTOFRIA SVARSKUVERTET.**